

F 471
1978

საქართველოს სსრ განათლების სამინისტრო

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ ГРУЗИНСКОЙ ССР

გაქანებუთა და ინსტრუქციათა
კ რ ე ბ უ ლ ი

СБОРНИК ПРИКАЗОВ И ИНСТРУКЦИИ

№ 7

ივლისი — июль

რედაქტორი ე. ქურციკიძე
ტექნორედაქტორი ა. ბაკურაძე
კორექტორი ლ. დოლიძე

წყობის ზომა 6×9 ქაღალდის ზომა 60×84 ნაბეჭდი თაბახი 5
გადაეცა ასაწყობად 25-VII-78 წ. ხელმოწერილია დასაბეჭდად 22/-VIII-78.
შეკვ. № 615 უგ 04085 ტირაჟი 5000

უ შ ა ს ო

აღმზრდელია მუშაობის რესპუბლიკური სამეცნიერო-მეთოდური
ცენტრის სტამბა, ნუცუბიძის ქ. № 7.

Типография Республиканского научно-методического центра
воспитательной работы, ул. Нуцубидзе № 7.

„ვამტკიცებ“

სსრკ განათლების მინისტრი
1973 წ. 24 აგვისტო

ტ ი კ უ რ ი დ ე ბ უ ლ ე ბ ა

საშუალო ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებისა, რომლებშიც რიგი საგნები უცხოურ ენაზე ისწავლება

1. ზოგადი დებულებანი

1. ზოგადსაგანმანათლებლო საშუალო სკოლა, რომელშიც რიგი საგნები უცხოურ ენაზე ისწავლება, უზრუნველყოფს კურსდამთავრებულთა მიერ ერთ-ერთი უცხოური ენის პრაქტიკულად დაუფლებას შემდგომში სახალხო მეურნეობის, მეცნიერების, ტექნიკისა და კულტურის სხვადასხვა სფეროში სამუშაოდ. თავის მუშაობაში სკოლა ხელმძღვანელობს ზოგადსაგანმანათლებლო საშუალო სკოლის წესდებითა და საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს მიერ დამტკიცებული ამ დებულებით.

2. საშუალო ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლა, რომელშიც რიგი საგნები უცხოურ ენაზე ისწავლება, იხსნება „უცხოური ენების სწავლების გაუმჯობესების შესახებ“ არსებული დადგენილების საფუძველზე. სკოლა შეირჩევა საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს მიერ განსაზღვრული წესის მიხედვით, მასწავლებელთა კვალიფიკაციური კადრებისა და აუცილებელი სასწავლო-მატერიალური ბაზის გათვალისწინებით. ამ სკოლას ხელმძღვანელობს და აფინანსებს შესაბამისი რაიონის (ქალაქის) განათლების განყოფილება.

II. სკოლაში ბავშვების მიღების წესი

3. ყოველი სკოლისათვის, რომელშიც რიგი საგნები უცხოურ ენაზე ისწავლება, მიკრორაიონს განსაზღვრავს რაიონის (ქალაქის) განათლების განყოფილება.

4523

კ. მარჯის სხ. საქ. სსრ
სახელმწიფო რესპუბლიკა
განათლების

ამ სკოლაში, ვაკანტური ადგილების არსებობის შემთხვევაში, შესაბამის განათლების განყოფილებასთან შეთანხმებით, შეიძლება ბავშვები მიღებულ იქნან სხვა რაიონებიდანაც.

4. ზოგიერთი საგნის უცხოურ ენაზე სწავლების ახლად გახსნილ სკოლებში მოსწავლეთა ჩარიცხვა პირველ კლასში და აგრეთვე მეორე და მესამე კლასში ხდება წელიწადში ერთხელ მშობელთა ან მათ შემცვლელ პირთა განცხადებისა და ბავშვის ჯანმრთელობის შესახებ სამედიცინო ცნობის წარმოდგენის საფუძველზე. სუსტი ჯანმრთელობის მქონე ბავშვები ასეთი ტიპის სკოლებში ვერ ჩაირიცხებიან, რადგან სასწავლო დატვირთვა იქ უფრო დიდია, ვიდრე მასობრივ სკოლებში. ბავშვებისათვის რაიმე შემოწმების მოწყობა აკრძალულია. ვაკანტური ადგილების შემთხვევაში მოსწავლეთა ჩარიცხვა შეიძლება გაგრძელდეს წლის განმავლობაში.

5. იმ მოსწავლეთა ცოდნის შემოწმება, რომლებიც ზოგიერთი საგნის უცხოურ ენაზე სწავლების სკოლიდან გადმოდიან, ამავე ტიპის სკოლებში არ ხდება.

6. სკოლებში, რომლებშიც რიგი საგნები უცხოურ ენაზე ისწავლება, ცალკეულ შემთხვევებში, რაიონის (ქალაქის) განათლების განყოფილების ნებართვით, შეიძლება მიღებულ იქნან მოსწავლეები მასობრივი სკოლებიდან იმ შემთხვევაში, თუ ისინი გამოამუშავებენ უცხოური ენის ცოდნას რიგი საგნების უცხოურ ენაზე სწავლების სკოლის შესაბამისი კლასის პროგრამის მიხედვით.

III. სასწავლო მუშაობის ორგანიზაცია და შინაარსი

7. საშუალო ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლა, რომელშიც რიგი საგნები უცხოურ ენაზე ისწავლება, მუშაობს ტიპური სასწავლო გეგმის შესაბამისად ამ ტიპის სკოლებისათვის შექმნილი და საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს მიერ დამტკიცებული სასწავლო გეგმის მიხედვით.

თითოეულ კლასში მოსწავლეთა რაოდენობა 30-ით განისაზღვრება. უცხოური ენის გაკვეთილის ჩასატარებლად კლასი სამ ნაწილად იყოფა, თითოეულში — 10 კაცი.

ყველა სასწავლო დისციპლინის სწავლება, გარდა უცხოური ენისა, წარმოებს ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებისათვის დად-

გენილი ერთობლივი პროგრამების მიხედვით. მათ შესასწავლად განკუთვნილი დროის შემოკლება აკრძალულია.

8. უცხოური ენის სწავლება იწყება პირველი ან მეორე კლასიდან. მოსწავლეთა ენობრივი მომზადების სრულყოფისათვის საზღვარგარეთის მხატვრული ლიტერატურის ცალკეული ნაწარმოებები, აგრეთვე საკითხები შესწავლილი ენის ქვეყნის ისტორიისა და გეოგრაფიიდან შეიძლება შესწავლილ იქნეს უცხოურ ენაზე.

სკოლებში, რომლებშიც რიგი საგნები უცხოურ ენაზე ისწავლება, შრომითი სწავლება ხორციელდება საშუალო ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის პროგრამის მიხედვით, ხოლო IX—X (XI) კლასებში ამ საგნისათვის განკუთვნილი საათები ადგილობრივი განათლების ორგანოების შეხედულებისამებრ გამოყენებულ უნდა იქნეს ტექნიკური თარგმანის ან უცხოურ ენაზე მანქანაზე ბეჭდვისათვის.

9. უცხოური ენის სწავლების მთელ პერიოდში სისტემატურად ტარდება კლასგარეშე მუშაობა უცხოურ ენაზე (ლიტერატურული საღამოები, წრეების მეცადინეობა, კედლის გაზეთების გამოშვება, არადუბლირებული უცხოური ფილმების ჩვენება და ა. შ.).

10. სკოლაში, რომელშიც რიგი საგნები უცხოურ ენაზე ისწავლება, გარდა მასობრივი ზოგადსაგანმანათლებლო საშუალო სკოლებისათვის დადგენილი სასწავლო კაბინეტებისა, უნდა იყოს უცხოური ენის კაბინეტებიც.

11. აღნიშნული სკოლის ბიბლიოთეკები, გარდა ქართული და რუსული წიგნებისა, კომპლექტდება ლიტერატურით იმ უცხოურ ენაზე, რომელიც ამ სკოლაში ისწავლება.

12. უცხოური ენის კაბინეტების მოწყობილობა, სასწავლო ხელსაწყოები და ლიტერატურა უცხოურ ენაზე სკოლებმა უნდა შეიძინონ ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებისათვის არსებული ტიპობრივი სასწავლო-თვალსაჩინო ხელსაწყოებისა და სასწავლო მოწყობილობათა სიის შესაბამისად.

IV. პედაგოგიური პერსონალი და სკოლის სხვა მუშაკები

13. საშუალო ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლაში, რომელშიც რიგი საგნები უცხოურ ენაზე ისწავლება, მთელი საქმიანობის ხელ-

მძღვანელობას ახორციელებს დირექტორი, რომელიც ინიშნება თანადო ორგანოს მიერ და, როგორც წესი, ფლობს იმ ენას, რომელიც ისწავლება მოცემულ სკოლაში.

14. ზოგიერთი საგნის უცხოურ ენაზე სწავლების საშუალო სკოლაში დამატებით შემოღებულია სკოლის დირექტორის მოადგილის თანამდებობა. იგი პასუხისმგებელია უცხოური ენის სწავლების მდგომარეობაზე, აგრეთვე აღმზრდელობითი მუშაობის ჩატარებასა და მის ორგანიზაციაზე. უცხოურ ენაში დირექტორის მოადგილე, სკოლის დირექტორის წარდგინებით, ინიშნება რაიონის (ქალაქის) განათლების განყოფილების მიერ იმ უფრო კვალიფიციურ მასწავლებელთა რიცხვიდან, რომლებსაც აქვთ უმაღლესი განათლება, პედაგოგიური მუშაობის არანაკლებ სამი წლის სტაჟი და თავისუფლად ფლობენ უცხოურ ენას.

15. კლასგარეშე და სკოლისგარეშე აღმზრდელობითი მუშაობის ორგანიზატორის, უფროსი პიონერხელმძღვანელის, სკოლის ბიბლიოთეკარის თანამდებობაზე, სათანადო წესით, უმთავრესად ინიშნებიან ის პირები, რომლებიც ფლობენ უცხოურ ენას.

16. უცხოური ენის მასწავლებლები კვალიფიკაციას იმაღლებენ რესპუბლიკური დახელოვნების ინსტიტუტის კურსებზე და სემინარებზე.

საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს კოლეგიის

1978 წლის 27 აპრილის

გ ა დ ა წ ე ვ ტ ი ლ ე ბ ა

რესპუბლიკის ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებში ფაკულტატიური
მეცადინეობის მდგომარეობისა და მისი გაუმჯობესების
ლონისძიებათა შესახებ

კოლეგია აღნიშნავს, რომ რესპუბლიკის ზოგადსაგანმანათ-
ლებლო სკოლების უმრავლესობა სათანადო პასუხისმგებლობით
არ ეკიდება ფაკულტატიური მეცადინეობის ჩატარების საქმეს,
ხოლო სკოლათა საკმაოდ დიდ ნაწილში ფაკულტატიური მეცადი-
ნეობისთვის განკუთვნილ საათებს იყენებენ მასწავლებელთა საგა-
ნაკვეთო დატვირთვის შესავსებად. ფაკულტატიურ მეცადინეობა-
თა მაღალ დონეზე მოწყობის მიზნით სკოლებს არა აქვთ ურთი-
ერთობა შესაბამის სამეცნიერო დაწესებულებებთან, არ იყენებენ
უმაღლესი სასწავლებლების სპეციალისტებს, ფაკულტატიურ მე-
ცადინეობას ანდობენ საამისოდ სათანადო მომზადების არმქონე
მასწავლებლებს. ფაკულტატიური მეცადინეობა მათემატიკურ და
საბუნებისმეტყველო დისციპლინებში შემოღებულია მოუმზადებ-
ლად. ამასთან რესპუბლიკის არც ერთ ქალაქსა და რაიონში არ არის
შემოღებული სასკოლათაშორისო ფაკულტატიური გაერთიანებანი.

ფაკულტატიურ მეცადინეობათა გაუმჯობესებას იმანაც შეუწყო-
ხელი, რომ სკოლებს მიეცა უფლება ფაკულტატივებისათვის გან-
კუთვნილი საათები დათმობოდა სხვადასხვა საგნებში სასწავლო
პროგრამით გათვალისწინებული მასალის შესწავლას; ამის შედე-
გად მიმდინარე სასწავლო წელს რესპუბლიკის ქართული სკოლე-
ბის უმრავლესობაში არც ერთ სასწავლო დისციპლინაში არაა ჩა-
მოყალიბებული ჯგუფები ფაკულტატიური მეცადინეობისათვის,
ხოლო იმ სკოლების უმეტესობაში, სადაც თითქოსდა შემოღებუ-
ლია ფაკულტატიური მეცადინეობანი, უხეშად ირღვევა საინს-
ტრუქციო მოთხოვნები და მეცადინეობანი მხოლოდ ფორმალურად
ატარებენ ფაკულტატივის სახელს.

ასე მაგალითად, ქ. თბილისის მე-10 საშუალო სკოლის 32

ჯგუფში 728 მოსწავლე მეცადინეობს (ჯგუფში საშუალოდ — 81-ე სკოლის 11 ჯგუფში — 470, 92-ე სკოლის 7 ჯგუფში — 108, 114-ე სკოლის 12 ჯგუფში — 423, რუსთავის 1-ლი სკოლის 11 ჯგუფში — 286, ქ. სოსხუმის მე-12 სკოლის 10 ჯგუფში — 102; უჩამბის სკოლაში — 1 ჯგუფია ქიმიამი და მასში VIII—IX—X კლასების 55 მოსწავლეა გაერთიანებული; ბოგდანოვკის რაიონის VII—X კლასებში სულ 3960 მოსწავლეა, მათგან 3432 ფაკულტატიურ მეცადინეობაშია ჩაბმული; მარნეულის რაიონის 9746 მოსწავლიდან — 9136; წალკის რაიონის 5737 მოსწავლიდან — 3636; ახალციხის 7028 მოსწავლიდან — 4265; დასახელებული რაიონების სკოლების უმრავლესობას არა აქვს საამისო მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა, არა ჰყავს მასწავლებელთა კვალიფიციური კადრები.

ახალქალაქის რაიონში 814 მასწავლებლიდან მხოლოდ 487-ს (59,9%) აქვს უმაღლესი განათლება, ბოგდანოვკის რაიონში 524-დან — 322 (61,5%); მარნეულის რაიონში 1554-დან — 1238 (79,7%), წალკის რაიონში 691-დან 526 (76,1%).

არის შემთხვევები, როდესაც ფაკულტატიური მეცადინეობის ჯგუფები მინიმალურადაც არ არის დატვირთული. მაგალითად, ქ. თბილისის 74-ე სკოლის 24 ფაკულტატიურ ჯგუფში გაერთიანებულია 95 მოსწავლე (ჯგუფში საშუალოდ ოთხი მოსწავლე მეცადინეობს, დაუტვირთავია ჯგუფები თბილისის 67-ე, 125-ე, ბოგდანოვკის, ახალქალაქის და სხვა რაიონების სკოლებში. გუდაუთის მე-4 საშუალო სკოლაში შრომითი სწავლების ფაკულტატიურ ჯგუფში გაერთიანებულია 27 მოსწავლე, მაშინ როდესაც ამ საჯანში ჩვეულებრივ გაკვეთილზე ჯგუფი ორად იყოფა, თუ კლასში მოსწავლეთა რაოდენობა 25-ს აღემატება.

აღნიშნული ფაქტები ნათლად მეტყველებს ფაკულტატიური მეცადინეობის ორგანიზების საქმისადმი ფორმალურ მიდგომაზე, მისი დანიშნულებისა და შესაძლებლობის შეუფასებლობაზე, რაც მთავარია სწავლების ახალი ფორმების და მეთოდების უგულებელყოფაზე.

აღნიშნული ნაკლოვანებების აღმოფხვრის მიზნით და „ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების მოსწავლეთა სწავლებისა და აღზრდის და შრომისათვის მათი მომზადების შემდგომი სრულყოფის

შესახებ“ სკკპ ცენტრალური კომიტეტისა და სსრ კავშირის მინისტრ-
თა საბჭოს 1977 წლის 22 დეკემბრის დადგენილებაში მოცემულ
სადირექტივო მითითებათა შესაბამისად და მოსწავლეთა შრომითი
აღზრდის, მათი უნარ-ჩვევების, მიდრეკილებების გამოვლენისა და
სწორად წარმართვის უზრუნველსაყოფად კოლეგია ღებულობს
შემდეგ

გ ა ლ ა წ ყ ვ ე ტ ი ლ ე ბ ა ს :

1. აფხაზეთისა და აჭარის ასსრ განათლების მინისტრებმა, სამ-
ხრეთ ოსეთის ა/ოლქის, ქალაქებისა და რაიონების განათლების
განყოფილებათა გამგეებმა:

— ფაკულტატიური მეცადინეობის შემოღებისას იხელმძღვა-
ნელონ საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს კოლეგიის
მიერ 1975 წელს დამტკიცებული დებულებით (1975 წლის ბრძა-
ნებათა და ინსტრუქციათა კრებული № 6);

— ფაკულტატიური მეცადინეობა შემოიღონ სკოლის, კლასის,
მოცემული საგნის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზით, სასწავლო დი-
დაქტიკური მასალით უზრუნველყოფის შემთხვევაში, რაც მთავა-
რია, მოსწავლეთა ინდივიდუალური მიდრეკილებების, უნარისა და
ინტერესების გათვალისწინებით, ფაკულტატიური კურსის მათსავე
არჩევის საფუძველზე. წინააღმდეგ შემთხვევაში აიკრძალოს სკო-
ლებში ფაკულტატიური მეცადინეობის შემოღება ან ამ მიზნით
გათვალისწინებული საათების არადანიშნულებით გამოყენება;

→ შეისწავლონ და სადაც ეს შესაძლებელია, უზრუნველყონ
სასკოლოთაშორისო ფაკულტატივების შექმნა. ამ საქმეში ეფექტუ-
რად გამოიყენონ უმაღლესი სკოლისა და სამეცნიერო დაწესებუ-
ლებების სპეციალისტები;

— ფაკულტატიური ჯგუფების დაკომპლექტებისათვის საჭირო
მოსამზადებელი სამუშაოები ჩაატარონ ყოველი სასწავლო წლის
ბოლოს (მაის-ივნისში). ფაკულტატიური მეცადინეობის თემატიკა,
შინაარსი, მოცულობა და სტრუქტურა, აგრეთვე ჯგუფების სახე-
ები მოსწავლეებს გაეცნოს სასწავლო წლის დასაწყისში, იმ ვარა-
უდით, რომ მეცადინეობა დაიწყოს არა უგვიანეს 10—15 სექტემბ-
რისა;

— ფაკულტატიური მეცადინეობის პროფორიენტაციის სამსახურში ჩაყენების მიზნით, სადაც ეს საჭიროა, ფართოდ გამოიყენონ **მოსწავლეთა საწარმოო ბრიგადები**, შრომისა და დასვენების ბანაკები;

— ფაკულტატიური მეცადინეობის ბაზად გამოიყენონ სასკოლთაშორისო სასწავლო-საწარმოო კომბინატები, სკოლის სასწავლო კაბინეტები, სასწავლო-საწარმოო საამქროები, სასწავლო-საცდელი ნაკვეთები, სკოლისგარეშე დაწესებულებები — ნორჩ ტექნიკოსთა, ნორჩ ნატურალისტთა სადგურები, სამრეწველო და სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ობიექტები;

— პერიოდულად შეისწავლონ ფაკულტატიური მეცადინეობის მიმდინარეობა სკოლებში და საკითხი მოისმინონ განათლების საბჭოების სხდომებზე.

2. ი. გოგებაშვილის სახელობის პედაგოგიკის მეცნიერებათა სამეცნიერო-კვლევითმა ინსტიტუტმა (ამხ. გ. საყვარელიძემ):

— შეიმუშაოს ფაკულტატიური მეცადინეობის ორგანიზაციის ფორმები და მეთოდები და მოსწავლეთა დამოუკიდებელი მუშაობის გზები;

— დაამუშაოს ახალი ფაკულტატიური პროგრამები და მისი შესაბამისი კურსები მევენახეობაში, მეციტრუსეობაში, მეჩაიეობაში, მებოსტნეობაში და რესპუბლიკის სპეციფიკიდან გამომდინარე სხვა დამახასიათებელ დარგებში;

ერთი თვის ვადაში შეიმუშაოს ფაკულტატიური მეცადინეობისათვის აუცილებელი სასწავლო და მეთოდური ლიტერატურის გამოცემის გეგმა და განსახილველად წარუდგინოს სამინისტროს კოლეგიას.

3. მასწავლებელთა დახელოვნების ცენტრალურმა ინსტიტუტმა (ამხ. მ. დარჩიამ):

— ქმედითი მეთოდური დახმარება გაუწიოს ფაკულტატიური კურსის წამყვან მასწავლებლებს;

— ერთი თვის ვადაში შეიმუშაოს ფაკულტატიური კურსის მასწავლებელთა თეორიული და პრაქტიკული მომზადების გეგმა და წინადადება წარუდგინოს განათლების სამინისტროს.

4. რესპუბლიკის პედაგოგიურმა პრესამ: გაზეთმა „სახალხო განათლებამ“ და ჟურნალმა „სკოლა და ცხოვრებამ“ (ამხ. ამხ. ნ.

შველიძემ, გ. საჯაიამ) სისტემატურად გამოაქვეყნონ მასალები კულტატიური მეცადინეობის აქტუალურ პრაქტიკულ და თეორიულ სკიოხებზე.

5. სახელმძღვანელოების განყოფილებამ (ამხ. პ. თუთბერიძემ) უზრუნველყოს ფაკულტატიური მეცადინეობისათვის აუცილებელი სასწავლო და მეთოდური ლიტერატურის გამოცემა.

6. სკოლების სამმართველომ (ამხ. გ. ფანჩულიძემ):

— პერიოდულად შეისწავლოს ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებში ფაკულტატიური მეცადინეობის მდგომარეობა და საჭიროებისამებრ საკითხი მოამზადოს განათლების სამინისტროს კოლეგიაზე განსახილველად;

— განახორციელოს კონტროლი ამ გადაწყვეტილების შესრულებაზე.

კოლეგიის თავმჯდომარე

მინისტრი

ო. ჭინკლაძე

დ ე ზ უ ლ ე ბ ა

ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლაში ფაკულტატიური მეცადინეობის შესახებ

1. ფაკულტატიური მეცადინეობა, როგორც სასწავლო-აღმზრდელობითი პროცესის ახალი ფორმა, სკოლაში ტარდება „სახალხო განათლების შესახებ სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების კანონმდებლობის საფუძვლების“ და „ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის მუშაობის შემდგომი გაუმჯობესების ღონისძიებათა შესახებ“ სკკპ ცენტრალური კომიტეტისა და სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს 1966 წლის 10 ნოემბრის № 874 დადგენილების შესაბამისად.

2. ფაკულტატიური მეცადინეობა მიზნად ისახავს VII—X კლასების მოსწავლეებში ზოგადსაგანმანათლებლო ცოდნის, შრომითი პოლიტიკური მომზადებისა და აგრეთვე მოსწავლეთა ნიჭისა და მრავალმხრივი ინტერესების განვითარებას.

3. ფაკულტატიური კურსის ტიპობრივ პროგრამებს ამუშავებს და გამოსცემს სსრ კავშირის განათლების სამინისტრო.

ფაკულტატიური მეცადინეობის პროგრამებისა და დამხმარე სახელმძღვანელოების დამტკიცება შედის მოკავშირე რესპუბლიკების განათლების (სახალხო განათლების) სამინისტროების კომპეტენციაში.

4. სახალხო განათლების ორგანოებთან შეთანხმებით სკოლებს უფლება ეძლევათ, ადგილობრივი პირობებისა და მატერიალური ბაზის გათვალისწინებით, შეიტანონ ცვლილება შრომითი სწავლების ფაკულტატიური კურსის პროგრამებში.

5. ფაკულტატიური კურსი შეიძლება გათვალისწინებული იქნეს არა უმცირეს 35 საათზე (კვირაში 1 საათი — წლის განმავლობაში ან კვირაში 2 საათი — ნახევარი წლის განმავლობაში).

6. ფაკულტატიური კურსის შემსწავლელ ჯგუფებში მოსწავლეები ჩაირიცხებიან მათი სურვილის მიხედვით.

7. მოსწავლეების მიერ ერთდროულად ორზე მეტი ფაკულტატიური კურსის შესწავლა მიზანშეწონილი არ არის.

8. ფაკულტატიური კურსის შემსწავლელი ჯგუფები, როგორც წესი, უნდა დაკომპლექტდეს ერთი ან პარალელური კლასების მოსწავლეებით. ფაკულტატიური მეცადინეობა რომელიც დაკავშირებული არ არის სასწავლო გეგმაში შემავალ საგნებთან, შეიძლება ჩატარდეს სხვადასხვა კლასის მოსწავლეებთან.

სათანადო პირობების არსებობისას, განათლების განყოფილების რეკომენდაციით, ჯგუფები შეიძლება შეიქმნას ორი ან რამოდენიმე სკოლის მოსწავლეებიდან (სასკოლათაშორისო ფაკულტეტი).

9. ფაკულტატიური მეცადინეობისა, ჯგუფების რაოდენობა ყველა შემთხვევაში განისაზღვრება ამ მიზნისათვის განკუთვნილი საათების რაოდენობით, რაც დადგენილია სკოლისათვის მოქმედი სასწავლო გეგმის საფუძველზე.

10. ფაკულტატიური მეცადინეობისათვის დგება ცალკე ცხრილი და ტარდება გაკვეთილების დაწყებამდე ან შემდეგ ადგილობრივი პირობების გათვალისწინებით (სკოლის საცხოვრებელი ადგილიდან დაშორება, მოსწავლეთა ინტერნატში განლაგება და სხვ.) შეიძლება გათვალისწინებულ იქნეს შუალედი მოსწავლეთა დასვენებებისათვის სავალდებულო მეცადინეობებსა და ფაკულტატივებს შორის.

11. ფაკულტატიური მეცადინეობის ჩატარებისას გამოყენებულ უნდა იქნეს სწავლების სხვადასხვა ფორმები, მეთოდები და მოსწავლეთა სასწავლო მუშაობის სახეები, რაც ხელს შეუწყობს მათ შემეცნებითსა და ზემოქმედებითს აქტივობას, მათ შორის ლექციები, სემინარები, პრაქტიკუმები, ლაბორატორიული სამუშაოები, ექსკურსიები, რეფერატები, მოხსენებები და მოსწავლეთა დამოუკიდებელი მუშაობის სხვა ფორმები.

12. მოსწავლეები, რომლებიც შეისწავლიან ფაკულტატიურ კურსს, მათ რეკლასის დამთავრების მოწმობებში საშუალო განათლების ატესტატში მითითებული იქნება შესწავლილი კურსის (კურსების) დასახელება.

13. ფაკულტატიური კურსები მიყავთ მასწავლებლებს, აგრეთვე უმაღლესი სასწავლებლების მასწავლებლებს, მეცნიერების, ლი-

ტერატურისა და ხელოვნების მოღვაწეებს, წარმოებისა და სოფლის მეურნეობის სათანადო მომზადების მქონე სპეციალისტებს.

14. ფაკულტატიური კურსების მასწავლებლების ხელფასის ანაზღაურება წარმოებს რაიონის (ქალაქის) განათლების განყოფილებების მიერ დამტკიცებული ტარიფიკაციის შესაბამისად.

15. პედაგოგიური საბჭო, მოსწავლეთა სურვილისა და რეალურად არსებული პირობების შესაბამისად, ამტკიცებს ფაკულტატიური კურსის სიას მომავალი წლისათვის.

16. მოსწავლეთა რაოდენობას ჯგუფებში განსაზღვრავს სკოლის დირექტორი ფაკულტატიური კურსების სპეციფიკის მიხედვით, მაგრამ არაუმცირეს 10 კაცისა ჯგუფში.

17. იმ შემთხვევებში, როდესაც ამა თუ იმ ფაკულტატიური კურსის შესწავლის მსურველთა რიცხვი აღემატება დადგენილს, უპირატესობა ეძლევა იმ მოსწავლეებს, რომლებმაც ამ ან მონათესავე საგნებში გამოიჩინეს მეტი სიბეჭითე და დაინტერესება.

18. ფაკულტატიური კურსის შესასწავლად ჯგუფების დაკომპლექტებისას დაუშვებელია შესარჩევი გამოცდებისა და შემოწმებების ჩატარება.

19. ფაკულტატიური კურსის შესასწავლად მოსწავლის ჯგუფში ჩარიცხვა ხდება იმ მასწავლებლის მიერ, რომელიც ატარებს ფაკულტატიურს, კლასის ხელმძღვანელის მოსაზრების გათვალისწინებით და მტკიცდება სკოლის დირექტორის ბრძანებით არა უგვიანეს 10 სექტემბრისა (ან 10 იანვრისა).

20. ფაკულტატიური მეცადინეობის ორგანიზაციასა და შინაარსზე ხელმძღვანელობასა და კონტროლს ახორციელებს სკოლის დირექტორი და მისი მოადგილე სასწავლო-აღმზრდელობით მუშაობის დარგში.

- შ ე ნ ი შ ვ ნ ა :
1. დებულება ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლაში ფაკულტეტიური მეცადინეობის შესახებ ძალაში შედის 1975 წლის 1-ელ სექტემბრიდან.
  2. საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს 1968 წლის 17 თებერვლის ცირკულარული წერილი ამ საკითხზე ძალადაკარგულად ჩაითვალოს.

გახანგრძლივებული დღის სკოლებისა და ჯგუფების, სასკოლო ინტერნატების ქსელის რაციონალური განლაგების, მათი სასწავლო-მატერიალური ბაზის მდგომარეობისა და მუშაობის

შ ე ს ა ხ ე მ ე

საყოველთაო-სავალდებულო სწავლების განხორციელების, ახალგაზრდობის საზოგადოებრივი აღზრდისა და ყოველმხრივი განვითარების ქმედითი საშუალებებია გახანგრძლივებული დღის სკოლები, ჯგუფები და სასკოლო ინტერნატები. რესპუბლიკაში ამ მიმართებით გატარებული ზოგიერთი ღონისძიებების მიუხედავად, მდგომარეობა ჯერ კიდევ სერიოზული ნაკლოვანებებით ხასიათდება. საკმარისია აღინიშნოს, რომ გახანგრძლივებული დღის სკოლების და ჯგუფების მოსწავლეთა კონტიგენტი მოსწავლეთა საერთო რაოდენობის 13,1%-ია, ხოლო სასკოლო ინტერნატებისა — 0,6. დამაფიქრებელია ის გარემოება, რომ შეიმჩნევა სასკოლო ინტერნატების რაოდენობის შემცირების ტენდენცია.

დღეისათვის გახანგრძლივებული დღის სამი სკოლაა შექმნილი და ისიც მხოლოდ ქ. თბილისში, არც ართი გახანგრძლივებული დღის ჯგუფი არ არის ადიგენის, ახალციხის, ბოგდანოვკის, გორის, ყაზბეგის, ქარელის, ზნაურისა და შუახევის რაიონების სკოლებში. არც ერთი სასკოლო ინტერნატი არ არის ადიგენის, ახალციხის, ვანის, გარდაბნის, გურჯაანის, ზუგდიდის, ყვარლის, ლანჩხუთის, მახარაძის, მიაიკოვსკის, მცხეთის, საჩხერის, სიღნაღის, თელავის, თერჯოლის, წითელწყაროს, ცხაკაიას, ჩხოროწყუს, გალის, გუდაუთის, ოჩამჩირის რაიონებში.

ძალზე სუსტია არსებული გახანგრძლივებული დღის სკოლებისა და ჯგუფების, სასკოლო ინტერნატების სასწავლო-მატერიალური ბაზა. თითქმის არც ერთ სკოლაში არაა შექმნილი ბავშვთა კვების, დასვენებისა და გართობის ნორმალური პირობები. ფაქტიურად ჯერ კი-

დედ მოუგვარებელია სოფლად საცხოვრებელი ადგილიდან შორს მდებარე სკოლებში მოსწავლეთა ტრანსპორტირების საკითხი.

სერიოზული ნაკლოვანებებით ხასიათდება სასწავლო-აღმზრდელობითი მუშაობა, არაა ორგანიზებული მოსწავლეთა დამოუკიდებელი მეცდინეობა, საგანთა უკეთ შესწავლის მიზნით კონსულტაციები, მოუგვარებელია წრეობრივი და სპორტული სექციების საქმიანობა, ცოტა რამ კეთდება სასკოლო ბიბლიოთეკების მიზნობრივად გამოყენების თვალსაზრისით.

განსაკუთრებით დამაფიქრებელია ის გარემოება, რომ აღმზრდელთა შერჩევა ხდება სათანადო ცოდნის და უნარ-ჩვევების გაუთვალისწინებლად. ზოგ შემთხვევაში ამ თავისებურ და საპასუხისმგებლო თანამდებობაზე ნიშნავენ სამუშაოზე „მოწყობის“ ან „სათების შევსების“ მიზნით.

სუსტია კონტროლი და დახმარება გახანგრძლივებული დღის ჯგუფების, სკოლებისა და სასკოლო ინტერნატების საქმიანობისადმი სახალხო განათლების ადგილობრივი ხელმძღვანელი ორგანოების მხრიდან.

მიუხედავად იმისა, რომ გახანგრძლივებული დღის ჯგუფების, სკოლებისა და სასკოლო-ინტერნატების სასწავლო-აღმზრდელობით საქმიანობას გააჩნია პედაგოგიურ-ორგანიზაციული თავისებურებები, აღმზრდელთა და მასწავლებელთა მუშაობის სპეციფიკა, ი. გოგებაშვილის სახელობის პედაგოგიკის მეცნიერებათა ინსტიტუტს უკანასკნელ წლებში თითქმის არაფერი შეუქმნია სკოლის ცხოვრებაში დამკვიდრებულ ამ პერსპექტიულ სიახლეთა შესახებ. მასწავლებელთა დახელოვნების ინსტიტუტებში არ არის ორგანიზებული აქ მომუშავე აღმზრდელთა და მასწავლებელთა გადამზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების მიზნობრივი სისტემა.

გახანგრძლივებული დღის სკოლებისა და ჯგუფების, სასკოლო ინტერნატების მუშაობაში არსებულ ნაკლოვანებათა აღმოფხვრის მიზნით, საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს კოლეგია

აღ ბ ე ნ ს:

1. ავტონომიური რესპუბლიკების განათლების სამინისტროებმა, ოლქის, ქალაქებისა და რაიონების სახალხო განათლების განყოფილებებმა:

— კონკრეტულად შეისწავლონ გახანგრძლივებული დღის

სკოლების, ჯგუფებისა და სასკოლო ინტერნატების რაციონალურად განლაგების, მათი მატერიალურ-ტექნიკური ბაზით უზრუნველყოფისა და სასწავლო-აღმზრდევლობითი მუშაობის ორგანიზების საკითხი. სათანადო ანალიზის საფუძველზე დასახონ ქმედითი ღონისძიებანი არსებული არანორმალური მდგომარეობიდან გამოსვლის უზრუნველსაყოფად;

— საკითხის შესწავლისა და ღონისძიებათა დასახვის დროს განუხრელად იხელმძღვანელონ სსრ კავშირის განათლების მინისტრის მიერ 1977 წლის 14 აპრილს დამტკიცებული განხანგრძლივებული დღის ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებისა და განხანგრძლივებული დღის ჯგუფების ტიპური დებულებით (თან ერთვის).

2. ქ. თბილისის სახალხო განათლების განყოფილებამ (ამხ. ლ. ჩიქვანაია):

— დაწვრილებით შეისწავლოს ქალაქის განხანგრძლივებულ დღის სკოლებში შექმნილი არანორმალური ვითარება, დასახონ ღონისძიებანი მათ მუშაობაში არსებულ სერიოზულ ნაკლოვანებათა გამოსასწორებლად;

— მიმდინარე წლის სექტემბრისათვის წარმოადგინოს კონკრეტული წინადადებები აღნიშნული ტიპის სკოლებისა და ჯგუფების რაციონალურად განლაგებისა და მუშაობის გაუმჯობესების თაობაზე; მიიღოს ზომები, რათა უახლოეს წლებში ქ. თბილისის ყველა რაიონში შეიქმნას განხანგრძლივებული დღის თითო სკოლა მაინც.

3. ი. გოგებაშვილის სახ. პედაგოგიკის მეცნიერებათა კვლევითმა ინსტიტუტმა (ამხ. გ. საყვარელიძე):

— სამეცნიერო-კვლევით თემატიკაში გაითვალისწინოს განხანგრძლივებული დღის სკოლების, ჯგუფების, სასკოლო ინტერნატების პედაგოგიურ-ორგანიზატორული და მეთოდური თავისებურებები, აღმზრდელთა და მასწავლებელთა მუშაობის სპეციფიკა. განსაკუთრებული ყურადღება დაუთმოს ახალგაზრდობის საზოგადოებრივი აღზრდისა და ყოველმხრივი განვითარების საკითხებს, ამ საქმეში პიონერული და კომკავშირული ორგანიზაციების მიზნობრივად გამოყენების რეკომენდაციების მომზადებას.

4. მასწავლებელთა დახელოვნების ცენტრალურმა ინსტიტუტმა (ამხ. მ. დარჩია):

F4523

ქ. მარტვის სახ. საქ. სსრ
სახელმწიფო რესპუბლიკა
თბილისი

— შეიმუშაოს განხორციელებული დღის სკოლებისა და ჯგუფების, სასკოლო ინტერნატების აღმზრდელთა და მასწავლებლების გადამზადების; კვალიფიკაციის ამაღლების მიზნობრივი სისტემა. მიიღოს ზომები მისი განუხრელად განხორციელებისათვის როგორც ცენტრალურ, ისე დაქვემდებარებულ დახელოვნების ინსტიტუტებში.

5. აღნიშნული გადაწყვეტილება სახელმძღვანელოდ დაეგზავნოს ავტონომიური რესპუბლიკების განათლების სამინისტროებს, ავტონომიური ოლქის, ქალაქებისა და რაიონების სახალხო განათლების განყოფილებებს, ი. გოგებაშვილის სახ. პედაგოგიკის მეცნიერებათა სამეცნიერო კვლევით ინსტიტუტს, მასწავლებელთა დახელოვნების ცენტრალურ ინსტიტუტს, გადაწყვეტილება და ცნობა გამოქვეყნდეს გაზეთ „სახალხო განათლებაში“, დაიბეჭდოს ბრძანებათა და ინსტრუქციათა კრებულში.

6. გადაწყვეტილების შესრულებაზე კონტროლი დაევალოს სკოლების სამმართველოს (ამხ. გ. ფანჩულიძე).

მინისტრის მოადგილე

უზ. ოგოლაძე

მოწონებულია ზოგადსაგანმანათლებლო
სკოლის საბჭოს მიერ
„26“ მარტი, 1977 წ.

განმარტობს
სსრკ განათლების მინისტრის
მ. ა. პროკოფევი
„14“ აპრილი, 1977 წ.

ტიპური დებულება

გახანგრძლივებული დღის ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებისა და გახანგრძლივებული დღის ჯგუფებისა

გახანგრძლივებული დღის სკოლები და გახანგრძლივებული დღის ჯგუფები ყალიბდება საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტისა და სსრკ მინისტრთა საბჭოს 1960 წლის 15 თებერვლის № 182 დადგენილების საფუძველზე და სსრკ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების სახალხო განათლების კანონმდებლობის საფუძველების 23-ე მუხლის შესაბამისად — საზოგადოებრივი აღზრდის შემდგომი გაფართოების, მოსწავლეთა ყოველმხრივი განვითარებისათვის ხელშემწყობი პირობების შექმნისა და მათ აღზრდაში ოჯახისათვის დახმარების გაწევის მიზნით.

გახანგრძლივებული დღის სკოლები ხელმძღვანელობენ საშუალო ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების წესდებით და იმ დებულებებით, რომლებიც ამ ტიპური დებულების საფუძველზე დამტკიცებულია მოკავშირე რესპუბლიკების სახალხო განათლების სამინისტროების მიერ.

გახსნის წესი, დაკომპლექტება და ხელმძღვანელობა

1. საშუალო ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის წესდების შესაბამისად, გახანგრძლივებული დღის სკოლებსა და გახანგრძლივებული დღის ჯგუფების გახსნის წესს განსაზღვრავენ მოკავშირე რესპუბლიკების მინისტრთა საბჭოები.

2. გახანგრძლივებული დღის სკოლები და ჯგუფები იქმნება I—VIII კლასების მოსწავლეთათვის საჭირო სასწავლო-მეთოდური ბაზის არსებობის შემთხვევაში და იმ პირობით, თუ მათი შექმნა არ გამოიწვევს მეცადინეობის ცვლიანობის გაზრდას ქალაქის ან სოფლის სკოლებში.

3. ყოველ გახანგრძლივებულ დღის სკოლას რაიონის (ქა-

ლაქის) სოფლის მშრომელთა დეპუტატების საბჭოს აღმასკომო განუსაზღვრავს მომსახურების რაიონს.

4. გახანგრძლივებული დღის ჯგუფის მოსწავლეთა რაოდენობა შეადგენს 30—40 ადამიანს. ჯგუფები, როგორც წესი, კომპლექტდება ერთი ან რამდენიმე კლასის მოსწავლეთაგან.

5. ბავშვთა ჩარიცხვა გახანგრძლივებულ დღის სკოლაში ან ჯგუფში ხდება სკოლის დირექტორის ბრძანებით, მშობელთა ან მათ შემცვლელ პირთა განცხადებების საფუძველზე პირველ რიგში მიიღებიან ბევშვები, რომელთა მშობლები მუშაობენ.

განცხადებები ჩარიცხვის თაობაზე, როგორც წესი, მიიღება 25 აგვისტომდე.

გახანგრძლივებული დღის ჯგუფიდან მოსწავლეთა ამორიცხვა ხდება დირექტორის ბრძანებით, მშობლების ან მათი შემცვლელი პირების განცხადების საფუძველზე.

6. მოსწავლეთა მიერ საშინაო დავალებათა წარმატებით შესრულების უზრუნველყოფის, ბავშვთა ტექნიკური შემოქმედების, ესთეტიკური და ფიზიკური აღზრდის გაუმჯობესების მიზნით, სკოლის დირექციას შეუძლია მუშაობაში ჩააბას პედაგოგ-მოსწავლელები, წრის ხელმძღვანელები, აგრეთვე საწარმოთა, დაწესებულებათა, ორგანიზაციების მუშაკები, მათი შრომის ანაზღაურება წარმოებს აღმზრდელთა განაკვეთის ანგარიშზე, საათობრივი ანგარიშსწორების პირობებში, სსრკ განათლების სამინისტროსა და განათლების, უმაღლესი სკოლისა და სამეცნიერო დაწესებულებების მუშაკთა პროფკავშირის ცენტრალური კომიტეტის 1968 წლის 13 თებერვლის № 11-მ წერილის „გახანგრძლივებული დღის სკოლების და ჯგუფების სკოლა-ინტერნატებისა და საბავშვო სახლების აღმზრდელთა შრომის ანაზღაურების შესახებ“ შესაბამისად.

7. 1. სკოლის დირექტორი პასუხს აგებს გახანგრძლივებული დღის ჯგუფების მუშაობისათვის აუცილებელი პირობების შექმნაზე და სასწავლო-აღმზრდელობითი პროცესის საერთო ორგანიზაციაზე; უზრუნველყოფს ბავშვთა სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის დაცვას; უზრუნველყოფს მოსწავლეთა კვებასა და დასვენებას; ლებულობს წარმოებათა, დაწესებულებათა და ორგანიზაციათა სპეციალისტებს გახანგრძლივებულ დღის სკოლებსა ან გახანგრ-

ძლივებულ დღის ჯგუფებში სამუშაოდ ამ დაწესებულებათა ხელმძღვანელებთან შეთანხმებით.

7. 2. დირექტორის მოადგილე სასწავლო-აღმზრდელობითი მუშაობის დარგში ხელმძღვანელობს მეთოდურ მუშაობას აღმზრდელებთან, მასწავლებლებთან, გახანგრძლივებული დღის ჯგუფების წრეების ხელმძღვანელებთან, ახორციელებს კონტროლს მოსწავლეთა მიერ საშინაო დავალებების მომზადებაზე.

7. 3. კლასგერეშე და სკოლისგარეშე აღმზრდელობითი მუშაობის ორგანიზატორი, უფროს პიონერხელმძღვანელთან და კლასების ხელმძღვანელებთან მჭიდრო ურთიერთმოქმედებაში, ორგანიზაციას უწევს გახანგრძლივებული დღის ჯგუფების აღმზრდელების კლასგერეშე და სკოლისგარეშე მუშაობას; გეგმავს მას და კონტროლს ახორციელებს ამ გეგმების რეალიზაციაზე; უწევს მეთოდურ დახმარებას მასწავლებლებს, აღმზრდელებს, კომკავშირულ, პიონერულ და მოსწავლეთა აქტივს; ბავშვებთან აღმზრდელობით მუშაობაში აბამს კულტურის დაწესებულებებს, ბავშვთა სააღმზრდელო დაწესებულებებსა და საზოგადოებრიობას.

7. 4. აღმზრდელი პასუხისმგებელია მასზე მიმაგრებულ ჯგუფებში სასწავლო-აღმზრდელობითი მუშაობის მდგომარეობასა და ორგანიზაციაზე, აწარმოებს გახანგრძლივებული დღის ჯგუფის უყრნალს.

გახანგრძლივებული დღის ჯგუფების აღმზრდელებზე ვრცელდება ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების მასწავლებელთათვის დადგენილი შეღავათები და უპირატესობანი, საპენსიო უზრუნველყოფის წესი და მორიგი შევებულების ხანგრძლივობა.

8. აღმზრდელისა და სხვა პირთა მუშაობის რეჟიმს, დაკავშირებულს გახანგრძლივებული დღის სკოლებში ან გახანგრძლივებული დღის ჯგუფებში სააღმზრდელო მუშაობასთან, აწესებს სკოლის დირექტორი სკოლის მუშაობის რეჟიმის შესაბამისად.

მუშაობის ორგანიზაცია

9. კლასგარეშე და სკოლისგარეშე მუშაობა გახანგრძლივებული დღის ჯგუფებში სკოლის სასწავლო-აღმზრდელობითი პროცესის მთელი სისტემის ორგანული ნაწილია, რომელიც უზრუნველყოფს იდეურ-პოლიტიკური, ზნეობრივი და შრომითი აღზრდის ერთობ-

ლიობას; მოსწავლეთა შემოქმედებითი, საზოგადოებრივ-სასაზოგადოებლო საქმიანობის მრავალმხრივ განვითარებას.

მეცადინეოები წრეებში, სექციებში, კლუბებსა და სხვა კოლექტივებში ტარდება სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების განათლების სამინისტროების ტიპობრივი პროგრამების შესაბამისად, აგრეთვე იმ პროგრამებით, რომლებიც დაამუშავეს ცალკეულმა მოსწავლეებმა და დამტკიცებულია სკოლის დირექტორის მიერ.

10. გახანგრძლივებული დღის ჯგუფების მუშაობისათვის გამოიყენება სასწავლო კაბინეტები, სახელოსნოები; ფიზკულტურული და სააქტო დარბაზები, ბიბლიოთეკა, სამკითხველო დარბაზი და სხვა სასწავლო სათავსოები, მათი გამოყენების წესი და პასუხისმგებლობა მოწყობილობათა მოვლა-პატრონობაზე უნდა დააწესოს სკოლის დირექტორმა.

კლუბების, წრეობრივი და სპორტულ-მასობრივი მუშაობის ორგანიზებისათვის გამოიყენება სკოლისგარეშე დაწესებულებათა, სპორტული კლუბებისა და სტადიონების, კულტურის სახლებისა და სასახლეების, სასწავლო დაწესებულებების, საბინაო-საექსპლოატაციო კომიტეტების საშუალებები.

11. კლასგარეშე და სკოლისგარეშე აღმზრდელობითი მუშაობის ჩატარებაში პედაგოგიური კოლექტივები ეყრდნობიან კომკავშირული და პიონერული ორგანიზაციების დახმარებას.

მოსწავლეთა კოლექტივის საქმიანობა გახანგრძლივებულ დღის სკოლებსა და გახანგრძლივებულ დღის ჯგუფებში ხორციელდება თვითმმართველობის საფუძველზე და მიმართულია სწავლების ხარისხის ამაღლების, მოსწავლეთა შეგნებული დისციპლინის განმტკიცებისა და მათი დამოუკიდებლობისა და საზოგადოებრივი აქტიურობის განვითარებისაკენ.

12. დღის რეჟიმს გახანგრძლივებულ დღის სკოლებსა და ჯგუფებში ადგენს პედაგოგიური საბჭო და ამტკიცებს სკოლის დირექტორი საშუალო ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის წესდების საფუძველზე. სსრ კავშირის ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროსა და სსრ კავშირის განათლების სამინისტროს 1969 წლის 17 ივლი-

სის № 110-მ „სკოლა-ინტერნატებსა და გახანგრძლივებული დღის ჯგუფებში არასასწავლო დროისა და საშინაო დავალებათა შესრულების ჰიგიენური ორგანიზაცია“ რეკომენდაციების შესაბამისად და ადგილობრივი პირობების გათვალისწინებით.

13. გახანგრძლივებული დღის სკოლების და გახანგრძლივებული დღის ჯგუფების მოსწავლეთათვის ეწყობა ორჯერადი ცხელი კვება დადგენილი ნორმების მიხედვით, მშობელთა ხარჯზე. მშრომელთა დეპუტატების რაიონული (საქალაქო) საბჭოს აღმასკომს უფლება ეძლევა მშობელთა თანხმობით, გახანგრძლივებულ დღის სკოლებსა და გახანგრძლივებულ დღის ჯგუფებში შეამციროს მოსწავლეთა იმ დღიური კვების ღირებულება, რომელიც მშობელთა ხარჯზე წარმოებს.

გახანგრძლივებულ დღის სკოლებსა ან გახანგრძლივებულ დღის ჯგუფებში მყოფ მოსწავლეთა კვებისათვის შეიძლება ნაწილობრივ გამოყენებულ იქნეს საყოველთაო სწავლების ფონდი, აგრეთვე პროდუქტი, მიღებული სკოლის ნაკვეთიდან და დამხმარე მეურნეობიდან, შეფი საწარმოების, ორგანიზაციებისა და კოლმეურნეობების მიერ გამოყოფილი სახსრები.

შ ე ნ ი შ ე ნ ა: მშრომელთა დეპუტატების რაიონული (საქალაქო) საბჭოს აღმასკომს უფლება ეძლევა გაათავისუფლოს კვების გადასახადიდან ნაკლებად უზრუნველყოფილი ოჯახების ბავშვები გახანგრძლივებული დღის სკოლებისა და გახანგრძლივებული დღის ჯგუფების მოსწავლეთა საერთო შემადგენლობის 25%-მდე, მთლიანად — 10%-მდე, გადასახადის ნახევარი ოდენობით — 15%-მდე. ასეთივე უფლებები აქვთ აგრეთვე მშრომელთა დეპუტატების სასოფლო და სადაბო საბჭოებს გახანგრძლივებული დღის სკოლებისა და გახანგრძლივებული დღის ჯგუფების მიმართ, რომლებიც დაფინანსებულია სასოფლო და სადაბო ბიუჯეტების მიხედვით.

14. გახანგრძლივებული დღის სკოლებისა და გახანგრძლივებული დღის ჯგუფების სამედიცინო მომსახურებას უზრუნველყოფენ სამედიცინო მუშაკები ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების სამედიცინო პერსონალის მუშაობის შესახებ სსრ კავშირის ჯანდაცვის სამინისტროსა და სსრ კავშირის განათლების სამინისტროს 1976 წლის 14 სექტემბრის № 885/143 ბრძანებით დამტკიცებული ინსტრუქციის შესაბამისად.

15. გახანგრძლივებული დღის სკოლებისა და გახანგრძლივებული დღის ჯგუფების შენახვაზე განკუთვნილი ხარჯები, აგრეთვე მოსწავლეთა კვებაზე გათვალისწინებული შეღავათების ხარჯები ანაზღაურდება მშრომელთა დეპუტატების ადგილობრივი საბჭოების ბიუჯეტის ანგარიშზე დამტკიცებული ხარჯთაღრიცხვის შესაბამისად.

16. მოსწავლეთა კვების დოკუმენტაციის გაფორმება, ოპერაციათა ბუღალტრული აღრიცხვა და გახანგრძლივებულ დღის სკოლებსა და გახანგრძლივებულ დღის ჯგუფებში მშობელთა გადასახადის დოკუმენტაცია მოსწავლეთა კვების შესახებ, ბუღალტრული აღრიცხვა და გახანგრძლივებული დღის სკოლაში მშობელთაგან გადასახადის აკრეფა წარმოებს სკოლებში მოსწავლეთა კვებასთან დაკავშირებული ოპერაციების აღრიცხვის წესის შესახებ სსრკ განათლების სამინისტროს 1968 წლის 12 სექტემბრის № 91-მ-ით დამტკიცებული ინსტრუქციის შესაბამისად.

17. გახანგრძლივებული დღის სკოლები ეწევიან საქმის წარმოებას, ანგარიშგებას დაწესებული ფორმების მიხედვით და ანგარიშს მუშაობის შესახებ აბარებენ განათლების რაიონულ (საქალაქო) განყოფილებას. ყველა სკოლა, სადაც არის გახანგრძლივებული დღის ჯგუფები, აწარმოებს გახანგრძლივებული დღის ჯგუფის ჟურნალს სსრკ კავშირის განათლების სამინისტროს მიერ დამტკიცებული ფორმის მიხედვით.

18. გახანგრძლივებული დღის სკოლა სარგებლობს იურიდიული პირის უფლებებით, აქვს გერბიანი ბეჭედი და შტამპი თავისი სახელწოდებით.

1978 წლის 20 ივლისის გადაწყვეტილება

**ზოგიერთი ზოგადსაგანმანათლებლო საგნის გაღრმავებული
სწავლების სკოლებისა და კლასების მუშაობის შესახებ**

კოლეგია აღნიშნავს, რომ ადგილებიდან მიღებული მასალების შესწავლამ და რესპუბლიკის იმ სკოლების მუშაობის შემოწმებამ, რომლებშიც ცალკეული სასწავლო დისციპლინები გაღრმავებულად ისწავლება, დაადასტურა, რომ ამ ტიპის სკოლები და კლასები კურსდამთავრებულებს აძლევს საკმაო თეორიულ ცოდნას შესაბამის საგნებში, აუმჯობესებს მოსწავლეთა მომზადებას ცხოვრების, შრომისა და პროფესიის შეგნებულად არჩევისათვის. ეს სკოლები მათემატიკაში, ფიზიკაში, ქიმიაში, ბიოლოგიაში და უცხოურ ენებში მუშაობენ სპეციალური პროგრამებითა და სასწავლო გეგმებით. ამ მხრივ გამოირჩევიან ქ. თბილისის მე-4, 23-ე, 24-ე, 42-ე, 47-ე, 55-ე, 116-ე სკოლები და ქ. ქუთაისის მე-3 სკოლა.

ამასთან, ცალკეული სასწავლო დისციპლინების გაღრმავებით შემსწავლელი სკოლებისა და კლასების ორგანიზებასა და საქმიანობაში დარღვეულია სადირექტივო ორგანოების მოთხოვნები; კლასების დაკომპლექტებისას ვერ იცავენ ინტერესებისა და მიდრეკილების მიხედვით მოსწავლეთა შერჩევის პრინციპს. რესპუბლიკის ქალაქებისა და რაიონების მრავალი სკოლის არც ერთ კლასში არ არის შემოღებული რომელიმე საგნის გაღრმავებული სწავლება, ქ. თბილისის რაიონებში არათანაბრად არის შერჩეული ასეთი ტიპის სკოლები: კალინინისა და ორჯონიკიძის რაიონებში შესაბამისად — 5 და 4 სკოლაა, ლენინის და 26 კომისრის რაიონებში — თითო, ოქტომბრისა და საქარხნო რაიონებში კი არც ერთი.

რესპუბლიკის ქალაქებისა და რაიონების უმრავლესობა არ ხელმძღვანელობს „ცალკეული სასწავლო დისციპლინების გაღრმავებული თეორიული და პრაქტიკული სწავლების სკოლებისა და კლასებისათვის“ საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს მიერ 1974 წლის 10 აპრილს დამტკიცებული დებულებით. ისეთ მსხვილ სამრეწველო ქალაქში, როგორც რუსთავია, მხოლოდ ერთ სკო-

ლაშია შემოღებული მათემატიკის გაღრმავებული სწავლება; ქ. ქ. ქიათურაში, ცხაკაიაში, ახმეტის, ყვარლის, სიღნაღის, წალკის, ლენინგორის რაიონებში გაუქმდა ცალკეული საგნების გაღრმავებული სწავლება.

განათლების სამინისტროს არაერთგზის მოითხოვნის მიუხედავად ქიმიის, ბიოლოგიისა და განსაკუთრებით ჰუმანიტარული საგნების გაღრმავებული სწავლების სკოლები რესპუბლიკაში ძალზე ცოტაა. მაგ., ქიმიის გაღრმავებული სწავლება შემოღებულია მხოლოდ ქ. გორის ერთსა და ქ. ბათუმის ორ საშუალო სკოლაში, ბიოლოგია — ქ. თბილისის 62-ე, 65-ე და 150-ე სკოლებში, რუსული ენისა და ლიტერატურის სწავლება — ბორჯომის რაიონის წაღვერის, ხელვაჩაურის რაიონის მახინჯაურის ქართულ სკოლებში და ზუგდიდის რაიონის ინგირის სკოლა-ინტერნატში, ქართული ენისა და ლიტერატურის — მხოლოდ ქ. თბილისის 23-ე, ხოლო სახვითი ხელოვნებისა — 143-ე სკოლაში.

ხშირია კლასების თვითნებურად გახსნისა და დახურვის შემთხვევები. მაგ., ქ. თბილისის 101-ე სკოლაში გაღრმავებულად ისწავლებოდა და ახლა არ ისწავლება რუსული ენა და ლიტერატურა, ქ. ქ. რუსთავის მე-10, ცხაკაიას მე-2, სიღნაღის რაიონის ბოდბისხევის, წალკის საშუალო სკოლებში — ქიმია, წნორის 1-ლ სკოლაში — მათემატიკა.

ზოგ სკოლაში დებულების უხეში დარღვევით იქნა შემოღებული ხაზვის გაღრმავებული სწავლება, რამაც საფუძველი მისცა მშობლებს და მასწავლებლებს დაუსაბუთებელი პრეტენზიები წამოეყენებინათ ადრე დაწერილი ნიშნების გადასინჯვის თაობაზე, რაც ეწინააღმდეგება სათანადო ინსტრუქციით გათვალისწინებულ წესებს.

არც ერთ შემოწმებულ სკოლას არა აქვს საამქრო-ლაბორატორიები, მხოლოდ წლის ბოლოს ან ებიზოდურად სასწავლო წლის მანძილზე ტარდება პრაქტიკა, ექსკურსიები, რითაც ამოიწურება მწარმოებლურ შრომასთან მოსწავლეთა კავშირი.

ქ. თბილისის 62-ე, 65-ე, 150-ე სკოლებს, სადაც ბიოლოგიის გაღრმავებული სწავლებაა შემოღებული, არა აქვთ სასწავლო-საცდელი ნაკვეთები. ქ. თბილისის 1-ლ, 42-ე და ქ. რუსთავის მე-10 სკოლებში, სადაც გაღრმავებულად ისწავლება მათემატიკა, არა

აქვთ სტაბილური სასწავლო გეგმა, რაც იწვევს კვირეული დატვირთვის გაუმართლებელ გაზრდას.

არაა მოგვარებული ამ ტიპის სკოლებში უნივერსიტეტის, პედაგოგიური ინსტიტუტებისა და სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების პროფესორ-მასწავლებელთა მოწვევის საქმე ცალკეულ სასწავლო დისციპლინებში თეორიული კურსის წასაკითხად საგობრივ ოლიმპიადაზე და სასწავლო-შემოქმედებით კონფერენციებზე ორგანიზაციული ნაკლოვანებების გამო არ ხერხდება განსაკუთრებულ მიდრეკილებათა მქონე, ნიჭიერი და უნარიანი ახალგაზრდების გამოვლენა. მიმდინარე 1977—1978 სასწავლო წელს რესპუბლიკურ ოლიმპიადაში ასეთი ტიპის სკოლის არც ერთ მოსწავლეს არ მიუღია მონაწილეობა ქიმიის ოლიმპიადაში; ფიზიკის დასკვნით ტურში მონაწილეობა მიიღო სამმა მოსწავლემ და თითოეულმა მხოლოდ ორ-ორი ქულა დააგროვა. რესპუბლიკის 17 ქალაქისა და რაიონის იმ სკოლებიდან, რომლებშიც მათემატიკა გაღრმავებულად ისწავლება, რესპუბლიკურ ტურში მონაწილეობა მიიღო მხოლოდ 9 ქალაქისა და რაიონის 114 მოსწავლემ, მათგან გამსვლელი ქულა შეაგროვა მხოლოდ 47-მა.

ამ ტიპის ყველა სკოლას არა აქვს სრულყოფილად აღჭურვილი კაბინეტ-ლაბორატორიები, სახელოსნოები, სკოლები არასაკმაროდ მარაგდება სპეციალური ლიტერატურით, დამხმარე წიგნებით, დიდაქტიკური მასალებით. მოსწავლეებისათვის არ არის შემუშავებული კლასგარეშე და სკოლისგარეშე მეცადინეობის საინტერესო ფორმები, არ ტარდება მეცნიერულ-პრაქტიკული კონფერენციები, მასწავლებლები ნაკლებად ზრუნავენ მოსწავლეებში დამოუკიდებელი მუშაობის ჩვევების გამოიმუშავებაზე.

განათლების ადგილობრივი ორგანოები საჭირო ყურადღებით ვერ ეკიდებიან ცალკეული სასწავლო დისციპლინების გაღრმავებული სწავლების კლასების მუშაობას; უკანასკნელი 5 წლის მანძილზე ქალაქებისა და რაიონების განათლების განყოფილებათა სახალხო განათლების არც ერთ საბჭოს არ განუხილავს ამ ტიპის სკოლებისა და კლასების მუშაობის საკითხი.

გაღრმავებული სწავლების სკოლებისა და კლასების მუშაობის სწორად წარმართვის უზრუნველსაყოფად კოლეგია ღებულობს შემდეგ გადაწყვეტილებას:

1.. აფხაზეთისა და აჭარის ასსრ განათლების მინისტრებმა მხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის, ქალაქებისა და რაიონების განათლების განყოფილებათა გამგეებმა:

— შეისწავლონ ზოგიერთი საგნის გაღრმავებული სწავლების სკოლებისა და კლასების მუშაობა. წინადადებები მათი დისლოკაციისა და მუშაობის გაუმჯობესების თაობაზე წარმოადგინონ განათლების სამინისტროში ა/წ 15 სექტემბრამდე;

— ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებში ცალკეული სასწავლო დისციპლინების გაღრმავებული სწავლების შემოღებისას მტკიცედ იხელმძღვანელონ საქართველოს ასსრ განათლების სამინისტროს მიერ 1974 წლის 10 აპრილს დამტკიცებული დებულებით — „ცალკეული სასწავლო დისციპლინების გაღრმავებული თეორიული და პრაქტიკული სწავლების სკოლებისა და კლასებისათვის“;

— უზრუნველყონ გაღრმავებული სწავლების სკოლებისა და კლასების ქსელის გაფართოება, მათი სწორი განაწილება, მიიღონ ზომები ჰუმანიტარული ციკლის საგნების გაღრმავებული სწავლების კლასების რაოდენობის გაზრდისათვის;

— არ დაუშვან სკოლებში გაღრმავებული სწავლების კლასების თვითნებური გახსნა და დახურვა;

— გააძლიერონ მუშაობა მოსწავლეთა პროფორიენტაციის მიმართულებით, შესაბამისი უწყებებისა და დაწესებულებების წარმომადგენლებთან ერთად შეიმუშაონ კურსდამთავრებულთა სამუშაოზე განაწილების გეგმა სკოლაში მიღებული ცოდნისა და პრაქტიკული გამოცდილების მიხედვით;

— სისტემატური კონტროლი დააწესონ გაღრმავებული სწავლების სკოლებისა და კლასების მუშაობაზე. ორ წელიწადში ერთხელ ჩაატარონ ამ ტიპის სკოლების ინსპექტირება მალაქვალიფიციური სპეციალისტების მონაწილეობით. წლიურ ანგარიშში ასახვა ჰპოვოს მათი შემოწმების შედეგმა.

2. სკოლების სამმართველმ (ამხ. გ. ფანჩულიძე):

— სახელმძღვანელოების განყოფილებასთან (ამხ. ჰ. თუთბერიძე) ერთად 1979 — 1980 სასწავლო წლისათვის მოამზადოს მეთოდური წერილების სერია ცალკეული საგნის გაღრმავებული სწავლების ორგანიზაციისა და მეთოდის აქტუალურ საკითხებზე, მოწინავე მასწავლებელთა მუშაობის გამოცდილებაზე;

— გაატაროს ღონისძიებანი მოქმედი სახელმძღვანელოებისა და მეთოდური მითითებების სრულყოფისათვის;

— 1978—1979 სასწავლო წლის მეორე ნახევარში ჩაატაროს რესპუბლიკური მეთოდური სემინარი ცალკეული საგნის გაღრმავებული სწავლების სკოლებისა და კლასების მასწავლებელთათვის; ამ ღონისძიებაში ჩააბას უმაღლესი სასწავლებლებისა და სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების თანამშრომლები.

3. მომარაგებისა და დამხმარე საწარმოთა სამმართველომ (ამხ. ო. კერესელიძე) დახმარება გაუწიოს აფხაზეთისა და აჭარის ასსრ განათლების სამინისტროებს, სამხრეთ ოსეთის ა/ოლქის, ქალაქებისა და რაიონების განათლების განყოფილებებს ასეთი ტიპის სკოლების შესაბამისი კაბინეტ-ლაბორატორიების ტექნიკური საშუალებებით აღჭურვის საქმეში.

4. გადაწყვეტილების შესრულებაზე კონტროლი დაეკისროს სკოლების სამმართველოს (ამხ. გ. ფანჩულიძე).

კოლეგიის თავმჯდომარე

მინისტრი

მ. ჭინჭაძე

სსრ კავშირის განათლების მინისტრი

მ. პროკოფიევი

21 ივარი 1974 წელი

ტიკობრივი დეზულეა

ცალკეული სასწავლო დისციპლინების გაღრმავებული თეორიული და პრაქტიკული სწავლების სკოლებისა და კლასებისათვის

I. ზოგადი დეზულეანი

1. საშუალო ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლა ცალკეული სასწავლო დისციპლინების (ჰუმანიტარული და საბუნებისმეტყველო-მათემატიკური პროფილებით) გაღრმავებული თეორიული და პრაქტიკული სწავლების შემოღებით უზრუნველყოფს სკოლის კურსდამთავრებულებს არჩეულ სასწავლო დისციპლინებში გაღრმავებული ცოდნითა და ჩვევებით, უვითარებს შემოქმედებით ნიჭს ინტერესებისა და მიღრეკილებათა შესაბამისად, ხელს უწყობს მათ პროფესიის შეგნებულად არჩევაში. თავის საქმიანობაში სკოლა ხელმძღვანელობს სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების სახალხო განათლების კანონმდებლობის საფუძვლებით, საშუალო ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის წესდებითა და საქართველოს სსრ განათლების სამინტროს მიერ დამტკიცებული ამ დებულებით.

2. სკოლები (კლასები) და აგრეთვე სკოლა-ინტერნატები, სადაც ცალკეული სასწავლო დისციპლინების თეორიული და პრაქტიკული კურსი გაღრმავებით ისწავლება, იხსნება საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს მიერ კვალიფიციური კადრებისა და საჭირო სასწავლო-მატერიალური ბაზის არსებობის შემთხვევაში „ზოგადსაგანმანათლებლო საშუალო სკოლის მუშაობის შემდგომი გაუმჯობესების ღონისძიებათა შესახებ“ საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტისა და სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს 1966 წლის 10 ნოემბრის № 874 დადგენილების შესაბამისად. მათ უშუალოდ ხელმძღვანელობენ და აფინანსებენ

შესაბამისი რაიონების (ქალაქების) განათლების განყოფილებები.

3. სკოლები, სადაც ცალკეული სასწავლო დისციპლინებისათვის ორიული და პრაქტიკული კურსი გადრმავებით ისწავლება, იხსნება IX—X (XI) კლასების მოსწავლეებისათვის, რაიონის (ქალაქის) განათლების განყოფილების გადაწყვეტილებით, სკოლაში დასაშვებია ერთდროულად გადრმავებული სწავლების შემოღება რამოდენიმე საგანში.

მოსწავლეთა რაოდენობა თითოეულ კლასში არ უნდა აღემატებოდეს 35 კაცს. სასწავლო გეგმით გათვლისწინებული შრომითი სწავლების პრაქტიკული მეცადინეობის ჩასატარებლად კლასი, რომელშიც მოსწავლეთა რაოდენობა 25-ს აღემატება, ორ ჯგუფად იყოფა.

II. სკოლაში მოსწავლეთა მიღების წესი

4. ცალკეული სასწავლო დისციპლინების გადრმავებული თეორიული და პრაქტიკული სწავლების სკოლის IX კლასში მოსწავლეთა ჩარიცხვა ხდება ყოველი წლის ივნის-აგვისტოში მოსწავლეთა განცხადების, მშობელთა ან მათ შემცვლელ პირთა თანხმობისა და მოსწავლის ჯანმრთელობის დამადასტურებელი სამედიცინო დასკვნის საფუძველზე.

ცალკეული საგნების გადრმავებული სწავლების სკოლებსა და კლასებში მიღება ქალაქად წარმოებს სკოლის მიკრორაიონის გაუთვალისწინებლად. ინტერნატის არსებობის დროს სოფლის სკოლებისა და კლასების დაკომპლექტება ხდება რაიონის სკოლების მოსწავლეებით.

5. იმ შემთხვევაში, თუ მოცემულ სკოლაში ჩარიცხვის მსურველთა რიცხვი აღემატება მისაღები კონტიგენტის რაოდენობას, კლასის დაკომპლექტება წარმოებს 8-წლიანი სკოლის დამთავრების მოწმობაში მოცემული ნიშნების გათვალისწინებით გასაუბრების საფუძველზე, რომლითაც ძირითადად ვლინდება მოსწავლის ინტერესი და არჩევანისადმი შეგნებული მიდგომა. დაუშვებელია რაიმე სახის შემმოწმებელი გამოცდების ჩატარება.

ვაკანტური ადგილების არსებობის შემთხვევაში დასაშვებია მოსწავლეთა დამატებითი ჩარიცხვა სასწავლო წლის განმავლობაში.

(გმ 19 1986)

6. სასწავლო დისციპლინების გაღრმავებული სწავლების სკოლებისა და კლასების იმ მოსწავლეებს, რომლებიც რაიმე მიზეზების გამო ვერ შესძლებენ ამ სკოლებში სწავლას, უფლება ეძლევათ გადავიდნენ ძირითადი სასწავლო გეგმით მომუშავე სკოლებში.

III. სასწავლო პროცესის უინაარსი და ორგანიზაცია

7. სკოლები (კლასები), სადაც ცალკეული სასწავლო დისციპლინების გაღრმავებული თეორიული და პრაქტიკული კურსი ისწავლება, მუშაობენ იმ სასწავლო გეგმებით, რომლებიც იქმნება ამ სკოლებისათვის განკუთვნილი ტიპობრივი სასწავლო გეგმების შესაბამისად და ამტკიცებს მოკავშირე რესპუბლიკის განათლების სამინისტრო.

8. ყველა სხვა სასწავლო დისციპლინების სწავლება, გარდა იმ საგნებისა, რომლებიც გაღრმავებულად ისწავლება, წარმოებს ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების ერთიანი პროგრამით. მათი შესწავლისათვის განკუთვნილი დროის შემცირება დაუშვებელია.

გაღრმავებული საგნების სწავლება ხდება იმ სასწავლო გეგმების მიხედვით, რომლებიც იქმნება ტიპობრივი პროგრამის შესაბამისად და ამტკიცებს მოკავშირე რესპუბლიკის განათლების სამინისტრო.

9. მოსწავლეთა ცოდნა ყველა საგანში ფასდება საერთო წესით.

10 ცალკეული სასწავლო დისციპლინების გაღრმავებული თეორიული და პრაქტიკული სწავლების სკოლებში შრომითი სწავლება ხორციელდება ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის პროგრამით. ზოგ შემთხვევაში სასწავლო გეგმის მიხედვით შრომითი სწავლებისათვის განკუთვნილი საათები გამოიყენება პრაქტიკული მეცადინეობისათვის (შრომითი პრაქტიკუმებისათვის) გაღრმავებული სწავლების საგნებში.

11. ამ ტიპის სკოლებში (კლასებში) არასაგაკვეთილო აღმზრდელობითი მუშაობა ხორციელდება არჩეული სპეციალობის გათვალისწინებით (ოლიმპიადების, კონკურსების ჩატარება, წრეობრივი მუშაობა, მეცნიერებისა და კულტურის მოღვაწეებთან შეხვედრები და სხვ.).

12. ამგვარ სკოლებს ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებისათვის დადგენილი სასწავლო კაბინეტების გარდა უნდა ჰქონდეთ იმ საგნების კაბინეტები, რომლებიც გაღრმავებული სწავლებისათვისაა არჩეული.

13. სკოლის ბიბლიოთეკა სასკოლო ბიბლიოთეკისათვის გათვალისწინებულ წიგნებთან ერთად მარაგდება სასწავლო და სამეცნიერო-პოპულარული ლიტერატურით სკოლის პროფილის მიხედვით.

14. სკოლა მუდმივ კავშირს ამყარებს მისი პროფილის შესაბამის წარმოება-დაწესებულებებთან.

იმ მასწავლებლების დასახმარებლად, რომლებიც ასწავლიან გაღრმავებული სწავლების სპეციალური კურსის საფუძვლებს და აგრეთვე მოსწავლეებთან მეცადინეობის ჩასატარებლად შეიძლება მოწვეულ იქნენ უნივერსიტეტების, პედაგოგიური ინსტიტუტებისა და სხვა უმაღლესი სასწავლებლების პროფესორ-მასწავლებლები, სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების თანამშრომლები.

IV. პედაგოგიური პერსონალი და სკოლის სხვა მუშაკები

15. ცალკეული საგნების გაღრმავებული სწავლების სკოლების მთელ საქმიანობას ხელმძღვანელობას უწევს დირექტორი, რომელიც ინიშნება დადგენილი წესით.

16. სკოლის დირექტორის მოადგილე სასწავლო-აღმზრდელობითი მუშაობის დარგში ინიშნება რაიონის (ქალაქის) განათლების განყოფილების მიერ სკოლის დირექტორის წარდგინებით იმ მაღალკვალიფიციურ მასწავლებელთაგან, რომელთაც აქვთ სკოლის პროფილის შესაბამისი უმაღლესი სპეციალური განათლება.

მასწავლებლები, კლასგარეშე და სკოლისგარეშე აღმზრდელობითი მუშაობის ორგანიზატორი, უფროსი პიონერხელმძღვანელი, სკოლის ბიბლიოთეკარი ინიშნებიან დადგენილი წესით.

17. ცალკეული საგნების გაღრმავებული სწავლების სკოლების (კლასების) მასწავლებლები, როგორც წესი, კვალიფიკაციის იმაღლებენ საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს მასწავლებელთა დახელოვნების ინსტიტუტისა და მისი ფილიალების მიერ მოწყობილ კურსებსა და სემინარებზე.

**ავადმყოფ ბავშვთა ბინაზე ინდივიდუალური სწავლების
ორგანიზაციის გაუმჯობესების შესახებ**

ავადმყოფ ბავშვთა ბინაზე ინდივიდუალური სწავლების ორგანიზაციის შემდგომი გაუმჯობესების მიზნით სსრკ კავშირის განათლების სამინისტრომ გაცნობებთ შემდეგს: სსრკ კავშირის ფინანსთა სამინისტროსთან შეთანხმებით უფლება გეძლევათ ინდივიდუალურად ამეცადინოთ 18 წლის ასაკამდე I—X (XI) კლასების მოსწავლეები, რომლებიც ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო ვერ ესწრებიან მეცადინეობებს სკოლაში.

ამ მოსწავლეთა ბინაზე ინდივიდუალური მეცადინეობის ორგანიზაცია უნდა ჩატარდეს სამკურნალო დაწესებულების (საავადმყოფოს, პოლიკლინიკის, დისპანსერის) დასკვნის საფუძველზე და თითოეულ ცალკეულ შემთხვევაში რაიონის (ქალაქის) განათლების განყოფილების ნებართვით. მასწავლებლის ხელფასის ანაზღაურება I—III კლასების მოსწავლეთა ბინაზე ინდივიდუალური მეცადინეობისათვის ხდება კვირაში 4 საათის დატვირთვის, IV—VIII კლასების მოსწავლეთა — კვირაში 6 საათის დატვირთვის, IX—X (XI) კლასებისა — კვირაში 8 საათის დატვირთვის გაანგარიშებით, ხელფასის დადგენილი განაკვეთის მიხედვით, რაიონის (ქალაქის) განათლების განყოფილების ხელფასის ფონდის ეკონომიის ხარჯზე.

ბინაზე მეცადინეობა ორგანიზებულ უნდა იქნეს უახლოესი სკოლის მიერ, რომელიც განახორციელებს კონტროლს მასწავლებლის მუშაობაზე და მზრუნველობას იჩენს ინდივიდუალურად მომეცადინე მოსწავლეებზე.

ავადმყოფ ბავშვთან მომუშავე მასწავლებლებს და მშობლებს კლასის ხელმძღვანელი უთანხმებს მეცადინეობის ცხრილს, რომელსაც ამტკიცებს დირექტორის მოადგილე სასწავლო-აღმზრდელობით დარგში.

მეცადინეობების ცხრილის შედგენისას შეიძლება იხელმძღვანელოთ მოცემული სანიმუშო სასწავლო გეგმით.

№ №	საგნების დასახელება	კვირეული საათების რაოდენობა										სულ
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
1	მშობლიური ენა და ლიტ.	2	2,5	2,5	3	2,5	2	1,5	1,5	2	2	21,5
2	მათემატიკა	2	1,5	1,5	2	1,5	1,5	1	2	2	2	16,5
3	ისტორია	—	—	—	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	3,5
4	სიბჭოთა სახელმწიფოსა და სამართლის საფუძველ.								0,5			0,5
5	საზოგადოებათმცოდნ.										0,5	0,5
6	ბუნებისმცოდნეობა	—	—	—	0,5	—	—	—	—	—	—	0,5
7	გეოგრაფია					0,5	0,5	0,5	0,5	0,5		2,5
8	ბიოლოგია					0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	3
9	ფიზიკა						0,5	0,5	0,5	1	1	3,5
10	ასტრონომია										0,5	0,5
11	ქიმია							0,5	0,5	0,5	0,5	2
12	უცხო ენა					0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	3
13	ხაზვა									0,5		0,5
		4	4	4	6	6	6	6	6	8	8	5

შენიშვნა: 1. 0,5 — საათიანი მეცადინეობა ტარდება ორ კვირაში ერთხელ თითო საათი;

იქ, სადაც 1,5 საათიანი მეცადინეობაა — ერთ კვირას ტარდება 2 საათი, ხოლო მეორე კვირას — 1 საათი.

2. ბავშვთა ინდივიდუალური თავისებურებების განვითარების მიზნით I—VII კლასთაგან რომელიმე კლასში საერთო კვირეული საათებიდან შეიძლება გამოიყოს კვირათი 0,5 საათი პროგრამის შესასწავლად სახვით ბელოვნებაში.

ბინაზე მეცადინეობის ჩატარებაზე კონტროლს ახორციელებს კლასის ხელმძღვანელი, ხოლო სასწავლო პროგრამების შესრულებასა და ინდივიდუალური მეცადინეობის მეთოდოლოგიაზე—დირექტორის მოადგილე სასწავლო-აღმზრდელით დარგში.

ბინაზე სწავლებაში ჩაბმულ მოსწავლეთა ცოდნა სისტემატურად უნდა შეფასდეს.

მათი გვარები, მონაცემები აკადემიური მოსწრების, კლასიდან კლასში გადაყვანისა და სკოლიდან გამოშვების შესახებ შეტანილი უნდა იქნეს შესაბამისი კლასის საკლასო ჟურნალში.

ინდივიდუალურად ბინაზე მომეცადინე თითოეულ ბავშვზე უნდა იქნეს შემოღებული რეგულები—დღიურები, სადაც მასწავლებლები ჩაწერენ მეცადინეობის თარიღს, გავლილი მასალის შინაარსს, საათების რაოდენობას. ამ ჩანაწერების საფუძველზე უნდა მოხდეს ინდივიდუალური სწავლებისათვის მასწავლებელთა ხელფასის ანაზღაურება.

მოსწავლეთა ჩვევებისა და თავისებურებების სწავლების პროცესში ავადმყოფი ბავშვის ჩანმრთელობის მდგომარეობის გამოვლინების მიზნით აუცილებელია კლასის ხელმძღვანელის, მასწავლებელთა მუდმივი კონტაქტი მშობლებთან და ოჯახის იმ წევრებთან, რომლებიც ზრუნავენ ავადმყოფ ბავშვებზე, მის მოვლა-პატრონობაზე.

ბინაზე ინდივიდუალური სწავლების ორგანიზაციის საქმეში დიდი მნიშვნელობა აქვს მასწავლებელთა შერჩევას, ავადმყოფ ბავშვთა მუშაობის, მათდამი კეთილი და ყურადღებიანი დამოკიდებულების სურვილის გათვალისწინებით.

მოსწავლეებთან მუშაობის პროცესში პედაგოგიურმა კოლექტივმა უნდა გაითვალისწინოს ბავშვების მიდრეკილებანი და ინტერესები, მათ უნდა განვუვითაროთ სახელმძღვანელოზე; საცნობარო და მხატვრულ ლიტერატურაზე დამოუკიდებლად მუშაობის ჩვევები, საჭიროა გაეწიოს მოზარდებს პროფესიული ორიენტირება და ისინი მომზადდნენ შემდგომი საქმიანობისათვის, შრომის კოლექტივებში მონაწილეობისათვის ჩანმრთელობის მდგომარეობის გათვალისწინებით.

მინისტრის მოადგილე

3. კორნტოვი

ТИПОВОЕ ПОЛОЖЕНИЕ О СРЕДНЕЙ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЕ С ПРЕПОДАВАНИЕМ РЯДА ПРЕДМЕТОВ НА ИНОСТРАННОМ ЯЗЫКЕ

I. Общие положения

1. Средняя общеобразовательная школа с преподаванием ряда предметов на иностранном языке обеспечивает оканчивающим ее практическое владение одним из иностранных языков для последующей работы в различных отраслях народного хозяйства, науки, техники, культуры. В своей деятельности она руководствуется Уставом средней общеобразовательной школы и Положением о средней общеобразовательной школе с преподаванием ряда предметов на иностранном языке, утвержденным министерством просвещения (народного образования) союзной республики в соответствии с настоящим Типовым положением.

2. Средняя общеобразовательная школа с преподаванием ряда предметов на иностранном языке открывается на основании постановления Совета Министров СССР от 27 мая 1961 г. № 468 «Об улучшении изучения иностранных языков» в порядке, определяемом Советом Министров союзной республики, при наличии квалифицированных учителей иностранного языка и необходимой учебно-материальной базы. Она находится в непосредственном ведении соответствующего районного (городского) отдела народного образования и финансируется им.

II. Порядок приема детей в школу

3. Район комплектования для каждой школы с преподаванием ряда предметов на иностранном языке определяется районным (городским) отделом народного образования.

В эту школу при наличии вакантных мест по разрешению соответствующего отдела народного образования могут приниматься дети, проживающие и вне ее района.

4. Зачисление детей в I класс, а также во II и III классы вновь открываемой школы с преподаванием ряда предметов на иностранном языке производится один раз в год на основании письменного заявления родителей или лиц, их заменяющих, и медицинской справки о состоянии здоровья ребенка. Дети с ослабленным здоровьем не могут быть зачислены в эти школы, так как учебная нагрузка в них выше чем в массовых школах. Проведение каких-либо проверочных испытаний для детей не допускается.

При наличии вакантных мест прием учащихся может производиться дополнительно в течение учебного года.

5. Знания учащихся, поступающих в школу с преподаванием ряда предметов на иностранном языке из школ того же типа, проверке не подлежат.

6. В отдельных случаях в школу с преподаванием ряда предметов на иностранном языке по разрешению районного (городского) отдела народного образования могут быть приняты учащиеся из массовых школ при условии, что они обнаружат знания иностранного языка в объеме программы соответствующего класса для школ с преподаванием ряда предметов на иностранном языке.

III. Содержание и организация учебной работы

7. Средняя общеобразовательная школа с преподаванием ряда предметов на иностранном языке работает по учебному плану, который создается в соответствии с типовым учебным планом для этих школ и утверждается министерством просвещения (народного образования) союзной республики.

Число учащихся в каждом классе устанавливается в 30 человек. Для проведения уроков иностранного языка класс делится на группы, по 10 человек в каждой.

Преподавание всех учебных предметов, за исключением иностранного языка, ведется по единым программам общеобразовательной школы. Сокращение времени на их изучение не допускается.

8. Преподавание иностранного языка начинается с I или II класса. В целях совершенствования языковой подготовки учащихся отдельные произведения зарубежной художественной литературы, а также некоторые темы и вопросы из курсов истории и географии страны изучаемого языка могут изучаться на иностранном языке.

Трудовое обучение в школах с преподаванием ряда предметов на иностранном языке осуществляется по программам средней общеобразовательной школы. По усмотрению местных органов народного образования уроки трудового обучения в IX—X (XI) классах могут быть использованы на проведение практикумов по техническому переводу или машинописи на иностранном языке.

9. На протяжении всего курса обучения иностранному языку систематически проводится внеклассная работа на иностранном языке (литературные вечера, занятия кружков, выпуск стенгазет, просмотр недублированных иностранных фильмов и т. д.).

10. Средняя школа с преподаванием ряда предметов на иностранном языке кроме установленных для общеобразовательных школ учебных кабинетов должна иметь кабинеты иностранного языка.

11. Библиотека школы помимо книг на русском языке комплектуется литературой на иностранном языке, преподаваемом в школе.

12. Оборудование кабинетов иностранного языка, учебные пособия, литература на иностранном языке приобретаются в соответствии с утвержденными перечнями типовых учебно-наглядных пособий и учебного оборудования для общеобразовательных школ.

IV. Педагогический персонал и другие работники школы

13. Руководство всей деятельностью средней общеобразовательной школы с преподаванием ряда предметов на иностранном языке осуществляет директор, назначаемый в установленном порядке и, как правило, владеющий иностранным языком, который преподается в данной школе.

14. В средней школе с преподаванием ряда предметов на иностранном языке вводится дополнительно должность заместителя директора, отвечающего за состояние преподавания иностранного языка, а также за организацию и проведение воспитательной работы на иностранном языке. Заместитель директора по иностранному языку назначается районным (городским) отделом народного образования по представлению директора школы из числа наиболее квалифицированных учителей, имеющих высшее образование, стаж педагогической работы не менее трех лет и свободно владеющих иностранным языком.

15. На должность организатора внеклассной и внешкольной воспитательной работы с детьми, старшего пионервожатого, библиотекаря школы назначаются в установленном порядке преимущественно лица, владеющие иностранным языком.

16. Учителя иностранного языка повышают свою квалификацию на курсах и семинарах, организуемых республиканскими институтами усовершенствования учителей.

РЕШЕНИЕ

Коллегии Министерства просвещения Грузинской ССР
от 27 апреля 1978 года

О состоянии факультативных занятий в общеобразовательных школах республики и мероприятиях по их улучшению

Коллегия отмечает, что большинство общеобразовательных школ не относятся с должной ответственностью к проведению факультативных занятий, а в значительной части школ часы, отведенные на факультативные занятия применяются для пополнения поурочной недельной нагрузки учителей. Для проведения факультативных занятий на должном уровне школы не поддерживают взаимосвязей с соответствующими научными учреждениями, не привлекаются к работе специалисты вузов, факультативные занятия доверены учителям, не имеющим для этого соответствующей подготовки.

Факультативные занятия по математике и естественным наукам введены без предварительной подготовки. При этом ни в одном городе и районе не введены межшкольные факультативные объединения.

Снижению значения факультативных занятий способствовало также и то, что школам было предоставлено право отвести факультативные часы на изучение программного материала по отдельным учебным дисциплинам. В итоге в текущем учебном году в большинстве грузинских школ республики ни по одной учебной дисциплине не были созданы группы для факультативных занятий, а в большинстве тех школ, где якобы введены факультативные занятия, грубо нарушаются инструктивные требования, и занятия лишь формально называются факультативом. Так, например, в 32-х группах Тбилисской 10-ой средней школы занимается 728 учащихся (в среднем в группе—23 ученика), в 11-ти группах 81-й средней школы — 470, в 7-группах 92-й школы—108, в 12-ти группах 114 школы—423, в 11-ти группах Руставской

1-й средней школы — 286, в 10-ти группах Сухумской 12-й средней школы — 102; в Учамбской школе одна группа по химии и в ней объединено 55 учащихся VIII-IX-X классов, в VIII—X классах школ Богдановского района всего 3960 учащихся; из них 3432 вовлечены в факультативные занятия. Из 9746 учащихся школ Марнеульского района — 9136; из 5737 учащихся Цалкского района — 3636; из 7028 учащихся Ахалцихского района — 4265; большинство школ названных районов не имеют для проведения факультативных занятий материально-технической базы, не располагают квалифицированными кадрами учителей.

В Ахалкалакском районе из 814 учителей лишь 487 (59,9%) имеют высшее образование, в Богдановском районе из 524 учителей — 322 (61,5%), в Марнеульском районе из 1554-х — 1238 (79,7%), в Цалкском районе из 691 учителя — 526 (76,1%).

Имеем случаи, когда группы факультативных занятий минимально не укомплектованы. Например, в г. Тбилиси в 24 факультативных группах 74-й средней школы занимается 95 учащихся (в группе в среднем 4 ученика). Не заполнены группы в Тбилисских 67-й и 125 школах, в школах Богдановского, Ахалкалакского и других районов.

В Гудаутской 4-й средней школе в группе факультатива по трудовому обучению объединено 27 учащихся в то время, как на обычных занятиях по этому предмету группа делится на двое, если количество учащихся превышает 25.

Отмеченные факты о формальном подходе к организации факультативных занятий, о недооценке их задач и возможностей, и что главное, о недооценке новых форм и методов обучения.

С целью искоренения отмеченных недостатков и в соответствии с директивными указаниями, отмеченными в постановлении Центрального Комитета КПСС и Совета Министров СССР от 22 декабря 1977 года «О дальнейшем совершенствовании обучения, воспитания учащихся общеобразо-

вательных школ и подготовки их к труду» и с целью трудового воспитания школьников, выявления их способностей, навыков и наклонностей, чтоб обеспечить правильное их направление, коллегия принимает следующее решение:

1. Министрам просвещения Абхазской и Аджарской АССР, заведующим отделами народного образования Юго-Осетинской АО, городов и районов республики:

— при введении факультативных занятий руководствоваться Положением, утвержденным коллегией Министерства просвещения Грузинской ССР в 1975 году (Сборник приказов и инструкций, 1975 год, № 6);

— ввести факультативные занятия в классе, школе в случае обеспеченности данного предмета материально-технической базой, учебным дидактическим материалом, и что главное, с учетом индивидуальных наклонностей, способностей и интересов учащихся, на основании ими же избранного факультативного курса. В противном случае запретить введение в школах факультативного курса или использование часов для этих целей не по назначению;

— изучить и, где это возможно, обеспечить создание межшкольных факультативов. В этом деле эффективно использовать специалистов высшей школы и научных учреждений;

— с целью укомплектования факультативных групп провести необходимую подготовительную работу в конце каждого учебного года (в мае-июне). С тематикой, содержанием, объемом и структурой факультативных классов, а также с видами групп ознакомить учащихся в начале учебного года, с учетом того, что занятия должны начинаться не позднее 10-15 сентября;

— с целью использования факультативных занятий для профориентации школьников шире использовать, где это необходимо, ученические производственные бригады, лагеря труда и отдыха;

— базой для факультативных занятий использовать межшкольные учебно-производственные цеха, учебно-опытные участки, внешкольные учреждения: станции юных техников, юных натуралистов, объекты промышленных и сельскохозяйственных производств;

— периодически изучать состояние факультативных занятий в школах и выносить данный вопрос на заседания Совета РОНО.

2. Научно-исследовательскому институту педагогических наук имени Я. Гогешашвили (тов. Г. Сакварелидзе):

— разработать формы и методы организации факультативных занятий и пути самостоятельной работы учащихся;

— проработать новые программы факультативного курса и соответственно курса по виноградарству, цитрусоводству, чаеводству, огородничеству и по другим характерным отраслям, вытекающим из специфики республики;

— в месячный срок разработать план издания учебной и методической литературы, необходимой для факультативных занятий и представить коллегии Министерства просвещения для рассмотрения.

3. Центральному институту усовершенствования учителей (тов. М. Дарчия):

— оказать действенную помощь учителям, ведущим факультативный курс;

— в месячный срок разработать план теоретической и практической подготовки учителей факультативного курса и представить предложения Министерству просвещения.

4. Педагогической прессе республики:

— газете «Сахалхо ганатлеба» и журналу «Скола да цховреба» (тов. тов. Н. Швелидзе, Г. Саджаиа) систематически публиковать материалы по актуальным практическим и теоретическим вопросам.

5. Отделу учебников (тов. Г. Тутберидзе) обеспечить из-

дание учебной и методической литературы, необходимой для факультативных занятий.

6. Управлению школ (тов. Г. Панчулидзе):

— периодически изучать состояние факультативных занятий в общеобразовательных школах и, в случае надобности, подготовить вопрос для рассмотрения на коллегии Министерства просвещения;

— осуществить контроль за выполнением данного решения.

**Председатель коллегии
министр**

О. КИНКЛАДZE

«УТВЕРЖДАЮ»

Министр просвещения СССР

16 января, 1975 года № 3-М

ТИПОВОЕ ПОЛОЖЕНИЕ

о факультативных занятиях в общеобразовательной школе

1. Факультативные занятия как новая форма учебно-воспитательного процесса в школе организуются в соответствии с «Основами законодательства Союза ССР и союзных республик о народном образовании» и постановлением ЦК КПСС и Совета Министров СССР от 10 ноября 1966 г. № 874 «О мерах по дальнейшему улучшению работы средней общеобразовательной школы».

2. Факультативные занятия имеют целью углубление общеобразовательных знаний и трудовой политехнической подготовки, а также развитие разносторонних интересов и способностей учащихся VII—X классов.

3. Министерство просвещения СССР разрабатывает и организует издание типовых программ факультативных курсов.

Утверждение программ и учебных пособия факультативных курсов отнесено к компетенции министерств просвещения (народного образования) союзных республик.

4. Школам предоставляется право по согласованию с органами народного образования вносить изменения в программы факультативных курсов по трудовому обучению с учетом местных условий и материальной базы.

5. Факультативный курс может быть рассчитан не менее, чем на 35 часов (1 час в неделю — в течение года или 2 часа в неделю — в полугодие).

6. В группы по изучению факультативных курсов учащиеся зачисляются по их желанию.

7. Учащимся не рекомендуется изучать более двух факультативных курсов одновременно.

8. Группы для изучения факультативов, как правило, комплектуются из учащихся одного или параллельных классов. Занятия по факультативам, не связанным с предметами, входящими в учебный план, могут проводиться с учащимися различных классов.

При наличии соответствующих условий по рекомендации отдела народного образования могут создаваться группы из учащихся двух или нескольких школ (межшкольные факультативы).

9. Во всех случаях число групп для факультативных занятий определяется в пределах общего количества часов на эти занятия, устанавливаемых школе на основе действующего учебного плана.

10. Факультативные занятия должны предусматриваться специальным расписанием и проводиться до или после уроков. В зависимости от местных условий (расстояние от места жительства до школы, размещение учащихся в интернате и др.) может быть предусмотрен перерыв для отдыха школьников между обязательными занятиями и факультативами.

11. При проведении факультативных занятий должны найти применение различные формы и методы обучения и виды учебной работы учащихся, способствующие развитию у них познавательной и творческой активности, в том числе лекции, семинары, практикумы, лабораторные занятия, экскурсии, рефераты, доклады и другие формы самостоятельной работы учащихся.

12. Учащимся, изучившим факультативный курс, в свидетельстве о восьмилетнем образовании, аттестате о среднем образовании указывается название изученного курса (ов).

13. Факультативные курсы ведут учителя, а также преподаватели вузов, деятели науки, литературы и искусства, специалисты производства и сельского хозяйства, имеющие соответствующую подготовку.

14. Оплата преподавателей факультативных курсов про-

водится в соответствии с тарификацией, утвержденной районным (городским) отделом народного образования.

15. Педагогический совет, учитывая пожелания учащихся и наличие реальных возможностей, утверждает перечень факультативных курсов на предстоящий год.

16. Наполняемость групп определяется директором школы в зависимости от специфики факультативных курсов, но не менее 10 человек в группе.

17. В тех случаях, когда на тот или иной факультативный курс число желающих учащихся превышает возможности набора, преимущество отдается тем школьникам, которые в изучении данного и смежного с ним предметов проявили большее прилежание и заинтересованность.

18. При комплектовании групп для изучения факультативных курсов не допускается проведение отборочных испытаний и проверок.

19. Зачисление учащихся в группы по изучению факультативного курса производится учителем, ведущим факультатив, с учетом мнения классного руководителя и утверждается приказом директора школы не позднее 10 сентября (или 10 января).

20. Руководство и контроль за организацией и содержанием факультативных занятий осуществляют директор школы и его заместители по учебно-воспитательной работе.

РЕШЕНИЕ КОЛЛЕГИИ МИНИСТЕРСТВА
ПРОСВЕЩЕНИЯ ГРУЗИНСКОЙ ССР
ОТ 18 МАЯ 1978 Г.

Об учебно-воспитательной работе, материальной базе и рациональном размещении сети школ, групп продленного дня и пришкольных интернатов

Действенным средством осуществления всеобщего обязательного обучения, общественного воспитания и всестороннего развития молодежи являются школы, группы продленного дня и пришкольные интернаты.

Не смотря на некоторые мероприятия, проведенные в республике в этом направлении, положение все ещё характеризуется серьёзными недостатками. Достаточно отметить, что контингент учащихся школ и групп продленного дня составляет 13,1% от общего количества школьников, а пришкольных интернатов—0,6%. Заставляет задуматься то обстоятельство, что заметна тенденция уменьшения количества пришкольных интернатов.

На сегодняшний день имеем только три школы продленного дня и те в городе Тбилиси, ни одной группы продленного дня нет в школах Адигенского, Ахалцихского, Богдановского, Горийского, Казбегского, Карельского, Знаурского и Шуахевского районов. Ни одного пришкольного интерната нет в Адигенском, Ахалцихском, Ванском, Гардабанском, Гурджаанском, Кварельском, Ланчхетском, Махарадзевском, Маяковском, Мцхетском, Сачхерском, Сигнахском, Телавском, Тержольском, Цителцкаройском, Цхакаевском, Чкороцкуйском, Гальском, Гудаутском, Очамчирском районах.

Очень слаба учебно-материальная база существующих школ и групп продленного дня, а также пришкольных интернатов. Почти ни в одной школе не создано нормальных условий для питания, отдыха и развлечений детей. Фактически все еще не упорядочен на селе вопрос транспортировки

у учащихся в школы, расположенные вдали от места жительства.

Серьезными недостатками характеризуется учебно-воспитательная работа, не организованы самостоятельные занятия школьников, консультации с целью лучшего усвоения отдельных предметов, не упорядочена работа кружков и спортивных секций. Мало что делается с точки зрения целенаправленного использования школьных библиотек.

В особенности приходится задуматься от того обстоятельства, что подбор воспитателей происходит без учета соответствующих знаний, умений и навыков. В ряде случаев на эту своеобразную и ответственную работу назначают с целью „устройства“ на работу или увеличения „количества часов“.

Недостаточную помощь и слабый контроль за работой проявляют к школам, группам продленного дня и пришкольным интернатам местные руководящие органы народного образования.

Хотя учебно-воспитательная работа в школах, группах продленного дня и пришкольных интернатах имеет свои педагогико-организационные особенности, отмечается спецификой работы воспитателей и учителей, Институтом педагогических наук им. Я. Гогобашвили за последние годы почти ничего не создано об укоренившихся в жизни школы или перспективных новшествах. В Институтах усовершенствования учителей не организована целенаправленная система переподготовки и повышения квалификации работающих здесь учителей и воспитателей.

С целью искоренения имеющихся в работе школ, групп продленного дня и пришкольных интернатов недостатков, коллегия Министерства просвещения

п о с т а н о в л я е т:

1. Министерством просвещения автономных республик, отделам народного образования автономной области, городов и районов республики:

— конкретно изучить вопрос рационального размещения школ, групп продленного дня и пришкольных интернатов, обеспечения их материально-технической базой и организации учебно-воспитательной работы. На основании соответствующего анализа наметить действенные мероприятия, чтоб обеспечить выход из создавшегося ненормального положения;

— изучая вопрос и намечая мероприятия, неукоснительно руководствоваться утвержденным Министром просвещения СССР от 14 апреля 1977 года Типовым положением об общеобразовательных школах продленного дня и групп продленного дня (прилагается).

2. Отделу народного образования г. Тбилиси (тов. Л. Чикваная):

— детально изучить создавшиеся ненормальные обстоятельства в школах продленного дня города Тбилиси, наметить мероприятия по устранению серьезных недостатков, имеющих в их работе;

— к сентябрю текущего года представить конкретные предложения по рациональному размещению школ и групп указанного типа и по улучшению их работы; принять меры с тем, чтобы во всех районах города Тбилиси было создано в ближайшие годы хотя бы по одной школе продленного дня.

3. Научно-исследовательскому институту педагогических наук им. Я. Гогешвили (тов. Г. Сакварелидзе):

— предусмотреть в научно-исследовательской тематике педагогико-организаторские и методические особенности школ, групп продленного дня и пришкольных интернатов, специфику работы воспитателей и преподавателей. Особое внимание уделить вопросам общественного воспитания, всестороннего развития молодежи, подготовить рекомендации по целесообразному использованию пионерской и комсомольской организаций в этом деле.

4. Центральному институту усовершенствования учителей (тов. М. Дарчия):

— разработать целенаправленную систему переподготовки, повышения квалификации воспитателей и учителей школ, групп продленного дня и пришкольных интернатов. Принять меры

для неукоснительного осуществления намеченных мероприятий как в Центральном, так и в подведомственных институтах усовершенствования.

5. Указанное решение разослать для руководства Министерств просвещения автономных республик, отделам народного образования, автономной области, городов и районов республики, Научно-исследовательскому институту педагогических наук им. Я. Гогешашвили, Центральному институту усовершенствования учителей, решение и справку опубликовать в газете „Сахалхо ганатлеба“, напечатать в сборнике приказов и инструкций.

6. Контроль за выполнением этого решения поручается Управлению школ (тов, Г. Панчулидзе).

Зам. Министра

УШ. ОБОЛАДЗЕ

ОДОБРЕНО

Советом по вопросам средней
общеобразовательной школы

26 марта 1977 г.

УТВЕРЖДАЮ

Министр просвещения СССР

М. А. ПРОКОФЬЕВ

14 апреля 1977 г.

ТИПОВОЕ ПОЛОЖЕНИЕ

об общеобразовательных школах с продленным днем и группах продленного дня

Школы с продленным днем и группы продленного дня организуются на основании постановления ЦК КПСС и Совета Министров СССР от 15 февраля 1960 г. № 182 „Об организации школ с продленным днем“ и соответствии со статьей 3 Основ законодательства Союза ССР и союзных республик о народном образовании в целях дальнейшего расширения общественного воспитания, создания более благоприятных условий для всестороннего развития учащихся и оказания помощи семье в их воспитании.

Школы с продленным днем и группы продленного дня в своей деятельности руководствуются Уставом средней общеобразовательной школы и положениями, утвержденными министерствами просвещения (народного образования) союзных республик на основании настоящего Типового положения.

Порядок открытия, комплектование и руководство

1. В соответствии с Уставом средней общеобразовательной школы порядок открытия и закрытия школ с продленным днем и групп продленного дня определяется Советами Министров союзных республик.

2. Школы с продленным днем и группы продленного дня создаются для учащихся I-УШ классов при наличии необходимой учебно-методической базы и при условии, что их орга-

низация не ведет к увеличению сменности занятий в школах города или села.

3. Каждой школе с продленным днем исполкомом районного (городского), сельского Совета депутатов трудящихся в зависимости от подчиненности определяется район обслуживания.

4. Наполняемость группы продленного дня составляет 30—40 человек. Группы комплектуются, как правило, из учащихся одного класса, а также двух или нескольких классов.

5. Зачисление детей в школу с продленным днем или группу продленного дня проводится приказом директора школы на основании заявления родителей или лиц, их заменяющих. В первую очередь принимаются дети, родители которых работают.

Заявления о зачислении детей в группы продленного дня принимаются, как правило, до 25 августа.

Отчисление учащихся из групп продленного дня проводится приказом директора школы на основании заявления родителей или лиц, их заменяющих.

6. В целях обеспечения успешной подготовки учащимися домашних заданий, развития детского технического творчества и улучшения работы по эстетическому и физическому воспитанию детей руководители школ с продленным днем и школ с группами продленного дня могут привлекать к воспитательной работе учителей, преподавателей, руководителей кружков, а также специалистов предприятий, учреждений и организаций. Оплата их труда производится за счет ставок воспитателей на условиях почасовой оплаты в соответствии с письмом Министерства просвещения СССР и ЦК профсоюза работников просвещения, высшей школы и научных учреждений от 13 февраля 1968 г. № П-м „О порядке оплаты труда воспитателей школ и групп с продленным днем, школ-интернатов и детских домов“.

7. Помимо прав и обязанностей, определенных Уставом средней общеобразовательной школы и Правилами внутреннего

трудового распорядка, работники школ с продленным днем и школ с группами продленного дня имеют следующие права и обязанности:

7. 1. Директор школы несет ответственность за создание необходимых условий для работы групп продленного дня и общую организацию учебно-воспитательного процесса; обеспечивает охрану жизни и здоровья детей; организует питание и отдых учащихся; принимает специалистов предприятий, учреждений и организаций для работы в школах с продленным днем или группах продленного дня по договоренности с руководителями этих предприятий.

7. 2. Заместитель директора по учебно-воспитательной работе организует методическую работу с воспитателями, учителями, руководителями кружков групп продленного дня, осуществляет контроль за проведением подготовки домашних заданий учащимися; проверяет ведение журнала группы продленного дня.

7. 3. Организатор внеклассной и внешкольной воспитательной работы в тесном взаимодействии со старшим пионерским вожатым и классными руководителями организует внеклассную и внешкольную работу с воспитанниками групп продленного дня; планирует ее и осуществляет контроль за реализацией планов; оказывает методическую помощь учителям, воспитателям, комсомольскому, пионерскому и ученическому активу; привлекает учреждения культуры, детские воспитательные учреждения и общественность к воспитательной работе с детьми.

7. 4. Воспитатель отвечает за состояние и организацию учебно-воспитательной работы в закрепленных (закрепленной) за ним группах; ведет журнал группы продленного дня.

На воспитателей групп продленного дня распространяются льготы и преимущества, порядок пенсионного обеспечения и продолжительность очередных отпусков, установленных для учителей общеобразовательных школ.

8. Режим работы воспитателя и других лиц, связанных с

воспитательной работой школ с продленным днем или групп продленного дня, устанавливается директором школы в соответствии с режимом работы школы.

Организация работы

9. Внеклассная и внешкольная работа в группах продленного дня является органической частью всей системы учебно-воспитательного процесса школы, обеспечивающего единство идейно-политического нравственного и трудового воспитания; разностороннее развитие творческой, общественно полезной деятельности учащихся

Занятия в кружках, секциях клубах и других коллективах проводятся в соответствии с типовыми программами Министерства просвещения ССР и министерств просвещения (народного образования) союзных республик для внешкольных учреждений и общеобразовательных школ, а также по программам, разработанным отдельными педагогами и утвержденным директором школы.

10. Для работы групп продленного дня используются учебные кабинеты, мастерские, физкультурный и актовый залы, библиотека, читальный зал и другие учебные помещения. Порядок их использования и ответственность за сохранность оборудования устанавливается директором школы.

В организации клубов, занятий по интересам, кружковой и спортивно-массовой работы используются возможности внешкольных учреждений, спортивных клубов и стадионов, Дворцов и Домов культуры, клубов, учебных заведений, ЖЭКов

11. В проведении внеклассной и внешкольной воспитательной работы педагогические коллективы опираются на помощь комсомольской и пионерской организаций.

Деятельность ученического коллектива в школе с продленным днем и группах продленного дня осуществляется на основе самоуправления и направляется на повышение качества учебы, укрепление сознательной дисциплины учащихся и развитие их самостоятельности и общественной активности.

12. Режим дня в школах и группах продленного дня устанавливается педагогическим советом и утверждается директором школы на основании Устава средней общеобразовательной школы в соответствии с рекомендациями Министерства здравоохранения СССР и Министерства просвещения СССР от 17 июля 1969 г. № 110-М «Гигиеническая организация неучебного времени и приготовления домашних заданий в школах-интернатах и группах продленного дня» с учетом местных условий.

13. Для учащихся школ с продленным днем и групп продленного дня организуется горячее двухразовое питание по установленным нормам на средства родителей.

Исполкому районного (городского) Совета депутатов трудящихся предоставлено право уменьшать с согласия родителей в школах с продленным днем и группах продленного дня стоимость дневного питания учащихся организованного на средства родителей.

Для питания учащихся, находящихся в школах с продленным днем или группах продленного дня, может частично использоваться фонд всеобуча; а также продукты, с пришкольного участка и подсобного хозяйства; средства, выделяемые шефствующими предприятиями, организациями и колхозами.

Примечание. Исполкому районного (городского) Совета депутатов трудящихся предоставлено право освобождения от платы за питание детей из малообеспеченных семей в количестве до 25% от общего состава учащихся школ с продленным днем и групп продленного дня, из них до 10% — полностью и до 15 — до половины размера платы за питание.

Такое право имеют также сельские и поселковые Советы Депутатов трудящихся в отношении школ с продленным днем или групп продленного дня, финансируемых по сельским и поселковым бюджетам.

14. Медицинское обслуживание школ с продленным днем и групп продленного дня обеспечивается медицинскими ра-

ботниками в соответствии с Инструкцией о работе медицин-
ского персонала общеобразовательных школ, утвержденной
приказом Министерства здравоохранения СССР и Министер-
ства просвещения СССР 14 сентября 1976 г. № 885/143.

Финансирование, учет, отчетность

15. Расходы на содержание школ с продленным днем и групп продленного дня, а также расходы по предоставлению учащимся льгот на питание производятся за счет бюджетов местных Советов депутатов трудящихся в соответствии с утвержденными сметами.

16. Оформление документации по питанию учащихся, бухгалтерский учет операций и порядок взимания платы с родителей в школах с продленным днем и группах продленного дня производятся в соответствии с Инструкцией Министерства просвещения СССР о порядке учета операций, связанных с питанием учащихся в школах, утвержденной Министерством просвещения СССР 12 сентября 1968 г. № 91-М.

17. Школы с продленным днем ведут делопроизводство, отчетность по установленным формам и перед районным (городским) отделом народного образования отчитываются о своей работе. Во всех школах, имеющих группы продленного дня, ведется журнал группы продленного дня по форме, утвержденной Министерством просвещения СССР.

18. Школа с продленным днем пользуется правами юридического лица, имеет гербовую печать и штамп со своим наименованием.

РЕШЕНИЕ

КОЛЛЕГИИ МИНИСТЕРСТВА ПРОСВЕЩЕНИЯ ГРУЗИНСКОЙ ССР ОТ 20 ИЮЛЯ 1978 ГОДА

О работе общеобразовательных школ республики и классов с углубленным изучением отдельных дисциплин

Коллегия отмечает, что анализ материалов полученных с мест о работе классов, общеобразовательных школ республики с углубленным изучением отдельных дисциплин и проверка работы тех школ республики, где отдельные учебные дисциплины изучаются по углубленной программе, показали, что школы и классы этого типа дают выпускникам, в основном, достаточные теоретические знания по соответствующим предметам, повышают уровень подготовки учащихся для жизни и труда, для сознательного выбора профессии. Школы такого типа с углубленным изучением математики, физики, химии, биологии и иностранных языков работают по специальным учебным планам и программам. Выделяются в этом отношении школы № № 4, 23, 24, 42, 47, 55, 116 г. Тбилиси, физико-математическая школа-интернат им. В. М. Комарова, школа № 3 и физико-математическая школа-интернат города Кутаиси.

Вместе с тем, в организации и работе школ и классов с углубленным изучением отдельных учебных дисциплин нарушены требования директивных органов. При укомплектовании классов не соблюдается принцип подбора учащихся по их интересам, наклонностям и способностям.

Этим объясняется тот факт, что ни в одном из классов 51 школы городов и районов республики не введено углубленное изучение какого-либо предмета.

Не равномерно подобраны школы такого типа в районах города Тбилиси. Так, например, в Калининском и Орджоникидзевском районах таких школ 5 и 4, а в Ленинском районе

и районе 26 комиссаров — по одной, в Октябрьском и Заводском районах нет ни одной школы такого типа.

Большинство городов и районов республики не руководствуются утвержденным в 1974 году Министерством просвещения Грузинской ССР Положением „ О школах и классах с углубленным теоретическим и практическим обучением отдельным учебным дисциплинам.“ В таком крупном промышленном городе, как Рустави, лишь в одной школе введено углубленное изучение математики, а в городах Чиатура, Цхакая, в Ахметском, Кварельском, Сигнахском, Цалкском, Ленингорском районах нет школ с углубленным изучением отдельных учебных дисциплин

Нарушены предусмотренные положением требования по подбору учащихся для этих школ и классов. В районах для этих целей не использованы имеющиеся пришкольные интернаты и новых не построено, из-за чего дети колхозников лишены возможности учиться в школах такого типа.

Несмотря на неоднократные указания Министерства просвещения в школах замечается углубленное изучение чаще всего математики и физики. Очень мало в республике школ с углубленным изучением химии, биологии и в особенности предметов гуманитарного цикла. Например, углубленное изучение химии введено лишь в одной школе г. Гори и в двух школах г. Батуми, биология изучается в 69-й, 65-й и 150-й школах г. Тбилиси. Изучение русского языка и литературы — в Цагверской школе Боржомского района, в Махинджаурской средней школе Хелвачаурского района и Ингирской школе-интернате Зугдидского района, углубленное изучение грузинского языка лишь в 23-й школе г. Тбилиси, изобразительного искусства в 143-й и черчения — в 102-й школах г. Тбилиси.

Не редки случаи, когда самовольно открывают и закрывают классы с углубленным изучением того или другого предмета. Например, в Тбилисской 101-й школе углубленно изучался и теперь не изучается русский язык и литература, в 10-й школе г. Рустави, во 2-й школе Цхакая, в Бодбисhevской школе

Сигнахского района и в Цалкской средней школе — химия в Циорской 1-й школе—математика и др.

Ни в одной из проверенных школ нет кабинетов и лабораторий, только в конце или, эпизодически, на протяжении учебного года проводится практика, экскурсии, чем исчерпывается связь школьников с производственным трудом.

Тбилисские 62-я, 65-я, 150-я средние школы, где введено углубленное изучение биологии, не имеют учебно-опытных участков.

Тбилисские 1-я, 42-я, Руставская 10-я школы, где углубленно изучается математика, не имеют стабильного учебного плана, что вызывает неоправданное увеличение недельной нагрузки.

Не урегулировано в школах такого типа приглашение преподавателей и профессоров университета, педагогических институтов и научно-исследовательских учреждений для чтения теоретического курса по отдельным учебным дисциплинам (исключением в этом отношении является Тбилисская физико-математическая школа-интернат им. Комарова).

Вредная практика проведения не по назначению школьных, районных, городских и республиканских олимпиад значительно препятствовала делу выявления детей, имеющих склонности и способности по отдельным предметам. Пренебрегалась эта самая массовая и проверенная форма подбора одаренных детей. В текущем 1977—78 учебном году ни один учащийся школ такого типа не принял участия в олимпиаде по химии, в туре по физике приняло участие лишь трое школьников, причем каждый из них набрал лишь по два балла. Из школ 17 городов и районов республики, в которых математика изучается по углубленной программе, в республиканском туре приняло участие только 114 учащихся из 9 городов и районов, из них 47 набрали проходной балл.

Значительная часть выпускников школ с углубленным изучением отдельных дисциплин после зачисления в вузы не

расширяют свои знания и зачастую теряют то, что приобрели в школе.

В вузах не созданы для таких школьников дифференцированные группы.

Во всех школах такого типа нет соответствующе оборудованных кабинетов и лабораторий, мастерских, школы недостаточно обеспечиваются специальной литературой, книгами в помощь учителю, дидактическими материалами. Не разработаны для учащихся интересные формы внеклассной внешкольной работы, не проводятся научно-практические конференции, учителя не проводят необходимой работы с целью выработки в учащихся навыков самостоятельной работы.

Местные органы народного образования не уделяют достаточного внимания работе классов с углубленным изучением отдельных дисциплин. В течение последних 5 лет ни на одном заседании Советов районных отделов народного образования городов и районов республики не был рассмотрен вопрос работы школ и классов такого типа. В Центральном институте усовершенствования учителей не разработана единая система для дифференцированной переподготовки и методической помощи учителям, работающим в школах этого типа.

В 1967—68 учебном году Научно-исследовательскому институту педнаук им. Я. Гогешвили Министерства просвещения было поручено внести в план работы разработку педагогических и методических основ теоретического и практического курса отдельных учебных дисциплин, разработку рекомендаций, составление списка литературы, которую следует перевести с русского языка, однако до сегодняшнего дня ничего не издано и, следовательно, не доведено до школ.

Для обеспечения правильного ведения работы школ и классов углубленного обучения, коллегия принимает следующее решение:

1. Министрам просвещения Абхазской и Аджарской

АССР, заведующим отделами народного образования Юго-Осетинской АО, городов и районов республики:

— при введении углубленного изучения отдельных учебных дисциплин в общеобразовательных школах пользоваться положением «О школах и классах с углубленным теоретическим и практическим изучением отдельных учебных дисциплин», утвержденным Министерством просвещения Грузинской ССР 10 августа 1974 г.

— обеспечить расширение сети школ и классов с углубленным обучением, их правильное распределение, принять меры для увеличения количества классов с целью углубленного обучения предметов гуманитарного цикла;

— открыть пришкольные интернаты особенно при сельских школах с тем расчетом, чтобы при углубленном изучении отдельных предметов вовлечь широкий круг сельской молодежи;

— усилить работу по профориентации учащихся, совместно с представителями соответствующих ведомств и учреждений, выработать план по трудоустройству выпускников соответственно их знаниям и практическому опыту;

— учредить систематический контроль за работой школ и классов с углубленным обучением. В два года раз проводить инспектирование школ данного типа с участием высококвалифицированных специалистов. В конце каждого года в годовые отчеты внести результаты этих проверок.

2. Управлению школ (тов. Г. Панчулидзе):

— совместно с отделом учебников (тов. Г. Тутберидзе) к 1979—1980 учебному году подготовить серию методических писем по организации углубленного изучения отдельных предметов и актуальным вопросам методики, по обобщению опыта работы передовых учителей;

— провести мероприятия по совершенствованию действующих учебников и методических указаний;

— составить план переработки и выпуска рекомендованной учебной литературы, методических указаний;

— совместно с НИИ педагогических наук им. Я. Гогбашвили (тов. Г. Сакварелидзе) в трехмесячный срок подготовить вопрос о создании организационно-педагогического и методического центра работы школ с углубленным обучением. Соответствующие предложения для рассмотрения представить коллегии Министерства просвещения;

— во второй половине 1979—1980 учебного года провести республиканский методический семинар для учителей школ и классов с углубленным изучением отдельных предметов. В это мероприятие вовлечь сотрудников высших учебных заведений и научно-исследовательских учреждений.

3. Рекомендовать НИИ педагогических наук им. Я. Гогбашвили (тов. Г. Сакварелидзе) в план-исследовательской работы включить следующие вопросы: педагогико-методические основы теоретического курса и взаимонаправленности прикладных учебных предметов углубленного изучения отдельных учебных дисциплин; сочетание учебных планов и программ классов с углубленным обучением предметов биологического цикла при участии школьников, учебных бригад, в колхозах, совхозах, в станциях юннатов и т. д.;

— разработка учебных планов и расширенных программ по музыке и ИЗО (с предусмотрением опыта Прибалтийских республик) и др.

4. Управлению кадров (тов. Р. Айцурадзе), Центральному институту усовершенствования учителей (тов. М. Дарчия) разработать систему мероприятий по повышению квалификации тех учителей, которые обучают отдельным учебным дисциплинам по углубленной программе.

5. Управлению снабжения и вспомогательных производств (тов. О. Кереселидзе) оказать помощь Министерством просвещения Абхазской и Аджарской АССР, отделам народного образования Юго-Осетинской АО, городов и районов республики в деле оборудования техническими средствами обучения соответствующих кабинетов и лабораторий школ такого типа.

6. Редакции научно-педагогического журнала «Сколар» (тов. Г. Саджая), его отраслевым дополнением, редакции газеты «Сахалхо ганатлеба» (тов. Н. Швелидзе) систематически публиковать материалы для оказания помощи учащимся школ и классов углубленного обучения.

7. Просить Министерство высшего и среднего специального образования рассмотреть вопрос об открытии специальных (дифференцированных) групп на факультете усовершенствования учителей школ и классов углубленного обучения.

8. Просить комитет радиовещания и телевидения проводить широкую пропаганду работы школ и классов углубленного обучения, их целей и задач.

9. Контроль за выполнением решения возложить на Управление школ (тов. Г. Панчулидзе).

Председатель Коллегии

Министр

О. КИНКЛАДЗЕ

УТВЕРЖАЮ:

Министр просвещения СССР

М. А. ПРОКОФЬЕВ

„21“ января 1974 г.

ТИПОВОЕ ПОЛОЖЕНИЕ

о школах и классах с углубленным теоритическим и практическим изучением отдельных учебных предметов

1. Общие положения

1. Средняя общеобразовательная школа с углубленным теоретическим и практическим изучением отдельных учебных предметов (гуманитарного и естественно-математического профилей) обеспечивает заканчивающим ее углубленное овладение знаниями и навыкам по избранным дисциплинам, развитие творческих способностей в соответствии с интересами и наклонностями, способствует сознательному выбору профессии. В своей деятельности она руководствуется Основами законодательства Союза СССР и союзных республик о народном образовании, Уставом средней общеобразовательной школы и Положением о средней общеобразовательной школе с углубленным теоретическим и практическим изучением отдельных учебных предметов, утвержденных министерствами просвещения (народного образования) союзных республик в соответствии с настоящим Типовым положением.

1. Школы (классы), а также школы-интернаты с углубленным теоретическим и практическим изучением отдельных учебных предметов открываются в соответствии с Постановлением ЦК КПСС и Совета Министров СССР от 10 ноября 1966 г. № 874 „О мерах по дальнейшему улучшению работы средней общеобразовательной школы“ в порядке, определяемом Советом Министров союзной республики, при наличии квалифицированных кадров и необходимой учебно-материальной базы.

Они находятся в непосредственном ведении соответствующих районных (городских) отделов народного образования и финансируются ими

3. Школы с углубленным теоретическим и практическим изучением отдельных учебных предметов открываются в составе IX—X(XI) классов. По решению районного (городского) отдела народного образования в школе могут одновременно функционировать классы с углубленным изучением нескольких учебных предметов.

Число учащихся в каждом классе не должно превышать 35 человек. Для проведения практических занятий, предусмотренных учебным планом на трудовое обучение, класс, в котором более 25 учащихся, делится на две группы.

II. Порядок приема учащихся в школу

4. Зачисление учащихся в IX класс школы с углубленным теоретическим и практическим изучением отдельных учебных предметов производится ежегодно в июне-августе на основании письменного заявления учащегося и согласия родителей или лиц, их заменяющих, и медицинской справки о состоянии здоровья школьника.

Прием в школы и классы с углубленным изучением отдельных предметов производится в городах независимо от района обслуживания школы. Сельские школы и классы могут при наличии интерната комплектоваться учащимися из школ района или области.

5. В тех случаях, когда количество желающих поступить в данную школу превышает возможность приема, зачисление производится с учетом оценок в свидетельстве об окончании восьмилетней школы на основе собеседования, при котором выясняются, главным образом, интерес к избранному предмету и сознательность выбора. Проведение каких-либо проверочных испытаний не допускается.

При наличии вакантных мест прием учащихся может производиться дополнительно в течение учебного года.

6. Ученикам школ и классов с углубленным изучением учебных предметов, которые не смогут по каким-либо причинам обучаться в них, предоставляется право перехода в классы, работающие по основному учебному плану.

III. Содержание и организация учебного процесса

7. Школы (классы) с углубленным теоретическим и практическим изучением отдельных учебных предметов работают по учебным планам, которые создаются в соответствии с типовым учебным планом для этих школ и утверждаются министерством просвещения (народного образования) союзной республики.

8. Преподавание всех учебных предметов, за исключением тех, которые изучаются углубленно, ведется по единым программам общеобразовательной школы. Сокращение времени на их изучение не допускается.

Преподавание предметов, изучаемых углубленно, ведется по учебным программам, которые создаются в соответствии с типовыми и утверждаются министерствами просвещения (народного образования) союзных республик.

9. Знания учащихся по всем предметам оцениваются на общих основаниях.

10. Трудовое обучение в школах с углубленным теоретическим и практическим изучением отдельных учебных предметов осуществляется по программам средней общеобразовательной школы. В ряде случаев в соответствии с учебным планом часы, отведенные на трудовое обучение, используются для проведения практических занятий (трудовых практикумов) по предметам, изучаемым углубленно.

11. Внеурочная воспитательная работа в школах (классах) с углубленным изучением отдельных учебных предметов строится с учетом специфики избранной специальности (проведение олимпиад, конкурсов, кружковых занятий, встречи с деятелями науки и культуры и т. д.).

12. Школы с углубленным изучением отдельных учебных

предметов, кроме установленных для общеобразовательных школ учебных кабинетов должны иметь кабинеты по предметам, избранным для углубленного изучения.

13. Библиотека школы, помимо книг, предусмотренных для школьных библиотек, комплектуется учебной и научно-популярной литературой по профилю школы.

14. Школа поддерживает постоянную связь с предприятиями и учреждениями, соответствующими профилю школы.

Для оказания помощи учителям в углубленном изучении научных основ специальных курсов, а также для проведения занятия с учащимися может привлекаться профессорско-преподавательский состав университетов, педагогических институтов и других высших учебных заведений и сотрудники научно-исследовательских учреждений.

IV. Педагогический персонал и другие работники школы

15. Руководство всей деятельностью средней школы с углубленным изучением отдельных учебных предметов осуществляет директор, назначаемый в установленном порядке.

16. Заместитель директора по учебно-воспитательной работе назначается районным (городским) отделом народного образования по представлению директора школы из числа наиболее квалифицированных учителей, имеющих высшее специальное образование, соответствующее профилю школы.

Учителя, организатор внеклассной и внешкольной воспитательной работы, старший пионервожатый, библиотекарь школы назначаются в установленном порядке.

17. Учителя школы (классов) с углубленным изучением отдельных учебных предметов повышают свою квалификацию, как правило, на курсах и семинарах, организуемых республиканскими (центральными) институтами усовершенствования учителей.

от 28 января 1974 г. № 11-М

ГРУЗИНСКАЯ ССР
МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ
ЦИРКУЛЯРНОЕ ПИСЬМО ОТ 18 ИЮНЯ 1978 Г.

Об улучшении организации индивидуального обучения
больных детей на дому

В целях дальнейшего улучшения организации индивидуального обучения больных детей на дому Министерство просвещения СССР сообщает следующее: по согласованию с Министерством финансов СССР разрешается организовывать индивидуальное обучение на дому больных детей — учащихся I—X (XI) классов в возрасте до 18 лет, которые по состоянию здоровья не могут посещать занятия в школе.

Организация индивидуального обучения этих учащихся на дому должна проводиться на основании заключения лечебного учреждения (больницы, поликлиники, диспансера) и с разрешения, в каждом отдельном случае, районного (городского) отдела народного образования.

Оплата учителя за индивидуальное обучение на дому учащихся I—III классов производится из расчета 4-х часов в неделю по установленной ставке заработной платы учителя за счет экономии фонда заработной платы районного (городского) отдела народного образования.

Обучение на дому организуется ближайшей школой, которая осуществляет контроль за работой учителя и проявляет заботу о школьниках, обучающихся индивидуально.

Классный руководитель согласовывает с учителями, обучающими больного ребенка, и родителями расписание занятий, которое утверждается заместителем директора по учебно-воспитательной работе.

При составлении расписания занятий рекомендуем руководствоваться примерным учебным планом.

№	предметов Наименование	Количество часов в неделю										Всего
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
1	Родной язык и литература	2	2,5	2,5	3	2,5	2	1,5	1,5	2	2	21,5
2	Математика	2	1,5	1,5	2	1,5	1,5	1,5	1	2	2	16,5
3	История	—	—	—	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	3,5
4	Основы Советск го государства права	—	—	—	—	—	—	—	0,5	—	—	0,5
5	Обществоведение	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,5	0,5
6	Природоведение	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,5
7	География	—	—	—	—	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	—	2,5
8	Биология	—	—	—	—	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	3
9	Физика	—	—	—	—	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	3,5
10	Астрономия	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,5	0,5
11	Химия	—	—	—	—	—	—	0,5	0,5	0,5	0,5	2
12	Иностранный язык	—	—	—	—	—	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	3
13	Черчение	—	—	—	—	—	—	—	—	0,5	—	0,5
		4	4	4	6	6	6	6	6	8	8	58

(примечание: 1. 0,5 часовые занятия проводятся через неделю по 1 часу; 1,5 часовые занятия — одну неделю — 2 часа, вторую неделю — 1 час.

2. В целях развития индивидуальных особенностей детей из общего количества недельных часов в одном из I—VII классов можно выделить 0,5 часа в неделю на изучение программы по изобразительному искусству

Контроль за своевременным проведением занятий на дому осуществляет классный руководитель, а за выполнением

Ур. 31/9

учебных программ и методикой индивидуального обучения
заместитель директора по учебно-воспитательной работе.

Знания детей обучающихся на дому, систематически оцениваются. Их фамилии, данные об успеваемости, переводе из класса в класс и выпуске из школы вносятся в классный журнал соответствующего класса.

На каждого ученика, обучающегося индивидуально на дому заводятся тетради-дневники, где учителя записывают дату занятия, содержание пройденного материала, количество часов. На основании этих записей производится оплата учителей за индивидуальное обучение.

В целях выявления привычек и особенностей учащихся, состояния здоровья больного ребенка в процессе обучения необходимы постоянные контакты классных руководителей и учителей с родителями и теми членами семьи, которые обеспечивают уход за больным ребенком.

Большое значение в организации индивидуального обучения имеет подбор учителей, с учетом их желания работать с больным ребенком, доброго и внимательного отношения к нему.

В процессе обучения школьников педагогический коллектив должен учитывать склонности и интересы детей, развивать навыки самостоятельной работы с учебником, справочной и художественной литературой, профессионально ориентировать подростков и готовить их к дальнейшей деятельности, участию в трудовых коллективах с учетом состояния здоровья.

Заместитель Министра

КОРОТОВ В. М.